Riksdagens protokoll 1990/91:86

Tisdagen den 26 mars

Kl. 14.30–16.33

Protokoll 1990/91:86

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 20 mars.

2 § Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att professor *Lars Werin* avsagt sig uppdraget som suppleant i styrelsen för Stiftelsen Riksbankens Jubileumsfond.

Denna framställning bifölls av kammaren.

3 § Svar på fråga 1990/91:477 om fyllnadsinbetalningen av preliminärskatt

Anf. 1 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Hugo Hegeland har frågat mig om regeringen, med hänsyn till att de höjda taxeringsvärdena medför en höjning av skatten för 1990, är beredd att höja gränsen för fyllnadsinbetalning av preliminärskatt så att villaägare inte orättvist drabbas av en hög straffränta på överskjutande skattebelopp eller är beredd att vidta annan åtgärd som kompenserar villaägarna för denna oförutsedda skattehöjnings konsekvenser.

1990 års allmänna fastighetstaxering ledde till att taxeringsvärdet i genomsnitt höjdes med ungefär 50 %. För en vanlig villa med ett tidigare taxeringsvärde på 300 000 kr. blev det nya värdet 450 000 kr. I det fallet blev skattehöjningen inkomståret 1990 ungefär 600 kr. Samtidigt står det emellertid klart att i många fall, främst i storstadsområden, skedde en betydande höjning av taxeringsvärdena, vilket i vissa fall har lett till en större skatteskärpning.

De allra flesta fastighetsägare måste ha känt till att en fastighetstaxering skulle ske under 1990, och de torde också ha haft en uppfattning om skatteeffekterna för 1990. Det kan då inte, som Hugo Hegeland påstår, vara fråga om en oförutsedd skattehöjning.

En mycket viktig princip inom vårt system för uppbörd av skatt är att preli-

minär skatt skall betalas under inkomståret med belopp som så nära som möjligt kan antas motsvara den slutliga skatten.

Bl.a. för att inte de som har betalat sin preliminära skatt under inkomståret skall hamna i ett sämre läge än de som betalat efter inkomståret tas en kvarskatteavgift ut, om inte fyllnadsinbetalningen görs inom vissa tidsfrister. Kvarskatteavgiften verkar dessutom som ett påtryckningsmedel att betala den preliminära skatten i tid.

För att den skattskyldige skall undgå kvarskatteavgift skall fyllnadsinbetalning av skatt göras senast den 18 januari till den del fyllnadsinbetalningen överstiger 20 000 kr. och senast den 30 april i övriga fall.

Jag anser, med hänsyn till att många småhusägare själva har initierat en höjning av den preliminära skatten under inkomståret och i många fall redan gjort fyllnadsinbetalningar i januari i år, att det skulle vara direkt olämpligt att nu ändra uppbördsreglerna för småhusägarna för att uppnå den effekt som Hugo Hegeland åsyftar. Mitt svar på Hugo Hegelands fråga är alltså nej.

Anf. 2 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för det utförliga svaret men beklagar naturligtvis att det slutade med ett nej. Jag hade givetvis tänkt mig motsatsen, särskilt när jag i förra veckan läste ett meddelande från finansdepartementet om att skattemyndigheterna nu skall vara snällare vid eftertaxeringen och ta större hänsyn till den enskildes personliga förhållanden. I särskilt ömmande fall skall skattemyndigheterna helt låta bli att eftertaxera. Det är några av förslagen i en promemoria som finansdepartementet sände ut i onsdags förra veckan. Även reglerna för skatte- och avgiftstilläggen skall mjukas upp och anpassas till skattereformen. Det var ett mycket glädjande meddelande, som tydde på att finansdepartementet nu äntligen börjar betrakta oss skattebetalare som ömma plantor som också bör vårdas mycket omsorgsfullt. Därför trodde jag att det var rätt naturligt att ta hänsyn till de fall som jag har tagit upp i min fråga.

Det är alldeles riktigt som statsrådet Erik Åsbrink säger, att de flesta fastighetsägare har känt till att en fastighetstaxering skulle ske och att de kanske har haft en viss uppfattning om skatteeffekten. Men det oförutsebara – jag syftar inte bara till att det skulle bli en skattehöjning – är att den i vissa fall blir så omfattande. Det var alltså detta som var det oförutsedda. Det tycker jag att jag kunde väl motivera.

Jag tänker på de fall där man kommer ända upp i 150 % höjning och den grupp som inte har så mycket kontanter som Erik Åsbrink och jag alltid har vid sidan om, utan som verkligen lever på marginalen. Jordbrukare får exempelvis rätt kraftiga höjningar av skatten på sina fastigheter numera, mangårdsbyggnader, där det verkligen kan slå allvarligt. Många av dem har inga inkomster under våren utan får dem först senare. Där tycker jag att det verkligen är motiverat att göra ett undantag. Kan inte statsrådet tänka sig denna mjukhet i ömmande fall?

Anf. 3 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Det är glädjande att höra att Hugo Hegeland har gott om kontanter. Jag tycker dock inte att Hugo Hegeland skall uttala sig om huruvida jag har gott om kontanter.

I övrigt till sakfrågan. Denna mjukhet visar vi ju redan genom det regelsystem som vi har. Vi har tagit till ett ordentligt belopp, 20 000 kr. Om man alltså hamnar under den nivån – och de flesta gör det – kan man vänta med att göra sina fyllnadsinbetalningar ända till den 30 april utan att drabbas av minsta lilla avgift. De fall som här diskuteras gäller de skattehöjningar som kan bli följden av de höjda taxeringsvärdena. Vi skall ha klart för oss att de motverkas av ändringarna i schablonintäkten, som innebär att det faktiskt för vissa kan bli skattesänkning eller ungefär oförändrad skatt. De skattehöjningar det här handlar om är i de allra flesta fall mycket blygsamma och ryms gott och väl inom ramen för 20 000 kr.

Information om de nya taxeringsvärdena har gått ut senast den 30 juni 1990, dvs. man har känt till långt i förväg vilka skattekonsekvenserna skulle bli. Det har också resulterat i att man i många fall själv har begärt höjd preliminärskatt.

Jag anser alltså att vi på allt tillbörligt sätt har tagit hänsyn till förhållandena. Dessutom är det här en rättvisefråga. Att nu i efterhand ändra reglerna gör att vissa människor som har följt de tidigare reglerna skulle hamna i ett sämre läge. Jag kan inte anse att det är berättigat.

Anf. 4 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Om Erik Åsbrink har ont om kontanter är jag naturligtvis den förste att vilja bistå honom, för jag vet att han inte får låna ur statens kassa, hur flödande den än är vid olika tillfällen. Alldeles bortsett från att jag tillhör ett annat parti tycker jag att det verkligen är ett ömmande fall. Där är jag beredd att göra ett undantag. Det är en sådan mjuk regel som jag tycker att biträdande finansministern kan tillämpa för andra människor.

Det skall nu t.o.m. bli möjligt för aktiebolag att under vissa förutsättningar dela upp verksamhet i mindre enheter utan omedelbar inkomsteffekt. Här har man plötsligt intagit en generös inställning till skattebetalarna, något som vi inte är vana vid.

Statsrådet säger att många småhusägare själva har initierat en höjning av preliminärskatten under inkomståret. Varför har de gjort det om det inte spelar någon större roll ifall de ligger med en kvarskatt ända upp till 20 000 kr. och det har så liten effekt? Kan statsrådet förklara det? För för mig förefaller det väldigt konstigt.

Anf. 5 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Det är inte det minsta konstigt. Man har gjort det därför att man har noterat att det blir förändringar i skatteuttaget. Men jag vidhåller att förändringarna är små i de allra flesta fall och alltså ryms många gånger om inom gränsen för 20 000 kr.

Men jag tycker att det är viktigt att vi har en lika behandling av skattebetalarna. Grundregeln är att man skall betala en preliminär skatt som så nära som möjligt ansluter till den slutliga skatten. I den mån det uppkommer av-

vikelser – i varje fall om det är stora avvikelser – är det inte orimligt att ta ut en avgift, som egentligen inte innebär annat än att man betalar ränta på den kredit man har skaffat sig med hjälp av skattesystemet. Skulle vi inte göra det, skulle det faktiskt innebära en olika behandling av olika skattebetalare, något som jag inte tycker vore önskvärt.

Anf. 6 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Även om man får en skattekredit, är tyvärr inte räntan, även om den är låg, som bekant avdragsgill vid deklaration. Så det blir ändå en påtaglig kostnad i vissa fall.

Det är riktigt som statsrådet säger att man bör eftersträva likartade regler. Då är det klart att det då också skall vara likartade förhållanden. Har statsrådet ändrat uppfattning sedan förra veckan när det gäller att skattemyndigheterna skall vara snällare vid eftertaxering och ta större hänsyn till den enskildes personliga förhållanden? Det är ju ett avsteg från denna generella regel. Det kan mycket väl uppstå sådana fall där det blir en oväntat stor höjning och där personen i fråga faktiskt inte har några inkomster under de första månaderna av året, eftersom inkomsterna kommer senare. Jag tycker att det i detta fall vore motiverat med ett avsteg från regeln och att man inte skär alla över en kam. Är statsrådet inte så mjuk till sinnet i varje fall?

Anf. 7 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Jag har inte ändrat uppfattning sedan förra veckan. Den proposition som då lades fram avspeglar givetvis min uppfattning. Jag tycker att skattemyndigheterna, givetvis inom de ramar som dras upp genom lagar och förordningar, skall vara serviceinriktade och ta hänsyn till omständigheter i individuella fall. Men snällheten skall inte drivas så långt att det blir orättvisor och olika behandling. Man får inte vara snäll så till den milda grad mot vissa att man i praktiken blir stygg mot andra.

Anf. 8 HUGO HEGELAND (m):

Herr talman! Jag instämmer givetvis i att snällheten inte får drivas så långt att jag inte skulle känna igen Erik Åsbrink. Det vore ju tråkigt.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Svar på fråga 1990/91:479 om möjlighet för riksskatteverket att begära förhandsbesked

Anf. 9 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Knut Wachtmeister har frågat mig om jag avser att presentera ett förslag som skulle möjliggöra för riksskatteverket att begära ett fiktivt förhandsbesked hos skatterättsnämnden. Frågan knyter an till regeringens förslag i en proposition som lades fram i januari i år om att riksskatteverkets nämnd för rättsärenden skall brytas ut från riksskatteverket och meddela förhandsbesked i eget namn, skatterättsnämnden, och att riksskatteverket skall föra det allmännas talan i ärenden om förhandsbesked.

Skatteförenklingskommittén lämnade 1987 i betänkandet (Ds Fi 1987:1) Tolkningsbesked i skattefrågor ett sådant förslag som Knut Wachtmeister efterlyser.

Jag delar i och för sig Knut Wachtmeisters åsikt att det kan behöva skapas en möjlighet för skatteförvaltningen att snabbt få vägledning för sin verksamhet i form av prejudikat. Som framkom vid remissbehandlingen av betänkandet rymmer förslaget emellertid bl.a. en del principiella frågor som ingalunda är lättlösta. För närvarande är jag därför inte beredd att säga när eller ens om jag kommer att lägga fram något förslag med anledning av betänkandet.

Anf. 10 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Tack för svaret. Propositionen om förhandsbesked i skattefrågor innehåller inte någon möjlighet för riksskatteverket att självt kunna begära förhandsbesked. Ett sådant förfarande hade varit smidigt, snabbt och mindre byråkratiskt och dessutom bättre ur integritetssynpunkt.

Nu säger statsrådet att han delar min uppfattning att det är bra om man snabbt kan få vägledning för sin verksamhet i form av prejudikat. Min följdfråga är då: Anser statsrådet inte att det är bra ur den enskildes integritetssynpunkt att kunna få slippa vandra genom rättsinstanserna bara mot bakgrunden att myndigheten vill ha ett prejudikat?

När statsrådet säger att det finns principiella frågor som ingalunda är lättlösta vill jag fråga följande. Arbetar man inom finansdepartementet eller inom regeringskansliet över huvud taget på att lösa dessa frågor? Jag har inhämtat att riksskatteverket självt är angeläget om att få tillstånd att begära sådana förhandsbesked. Med kännedom om riksskatteverket tror jag att man även där har grunnat över de principiella svårigheter som ett sådant förslag kan inrymma. Då är frågan om statsrådet inte tror att det går att övervinna dessa principiella svårigheter för att få ett betydligt smidigare system än det som vi har i dag.

Anf. 11 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! På den första frågan vill jag svara att det givetvis är bra både för den enskilde och för skatteförvaltningen om man kan få fram prejudikat så snabbt som möjligt. Det tror jag att vi är ense om.

Den andra frågan är något svårare att svara på. Jag kan säga något om de principiella problem som jag i mitt frågesvar antydde fanns. Det som Knut Wachtmeister efterlyser handlar ju inte om att tolka en enskild persons taxering, utan det handlar om mer principiella och generella ställningstaganden. Då glider vi över i riktning mot lagstiftning snarare än rättsskipning. Och det kan t.o.m. ifrågasättas om detta är förenligt med regeringsformen. I alla händelser måste vi noga analysera den frågan ytterligare.

Det finns också skäl som talar för att man vid sådana förfaranden skall skapa ett motsatsförhållande, ett kontradiktoriskt förhållande, som det heter på vackert juristspråk, så att man får en allsidig belysning av frågeställningarna. Vem som i så fall skulle utses att vara motpart till det allmänna är inte heller alldeles enkelt att klarlägga.

Dessutom finns det, som flera remissinstanser har belyst, ett antal olika

möjliga metoder att snabbt föra fram prejudikatfrågor. Jag skall nu inte närmare gå in och belysa dem. Men jag vill säga att detta kräver ytterligare ställningstaganden.

Slutligen vill jag säga att om vi inför en sådan ordning innebär det att vi belastar skatterättsnämnden med nya uppgifter som med all säkerhet innebär förlängda handläggningstider i övrigt. Och Knut Wachtmeister har bl.a. en partikamrat, Margit Gennser, som många gånger här i riksdagen har krävt en förkortning av handläggningstiderna. Jag har haft tillfälle att diskutera den frågan flera gånger. Jag är angelägen om att vi nu kan hålla fast vid detta i enlighet med den reform som vi nyligen har föreslagit. Men jag vill alltså nämna detta som ett exempel på att det i detta sammanhang finns vissa svårigheter.

Anf. 12 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Självfallet delar jag statsrådets uppfattning att man behöver förkorta handläggningstiderna. I fråga om detta har Margit Gennser och jag naturligtvis inte olika uppfattningar. Och denna proposition är också ägnad att leda till en förkortning av handläggningstiderna, dels genom att det krävs färre ledamöter för att man skall vara beslutsmässig, dels genom att man delegerar ned en del ärenden. Allt detta är ju ägnat att förkorta handläggningstiderna. Men självfallet är det angeläget att man handlägger ärendena noggrant.

Jag är också glad över att statsrådet delar min uppfattning att det vore bra för den enskilde om man kunde få fiktiva förhandsbesked.

Jag blev emellertid litet oroad över slutklämmen i svaret, där statsrådet säger: "För närvarande är jag därför inte beredd att säga när eller ens om jag kommer att lägga fram något förslag med anledning av betänkandet."

Men det behövs, som statsrådet nu sade, ytterligare ställningstaganden. Är statsrådet beredd att låta undersöka om det är möjligt att på ett smidigt sätt genomföra en sådan reform som innebär att riksskatteverket skulle få rätt att begära förhandsbesked?

Anf. 13 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Vi ser över dessa frågor. Det är, som jag sade, svåra frågor, och jag kan inte utlova något visst tidsschema för dessa studier. Jag vill alltså i dagens läge inte heller gå längre än jag gjorde i mitt frågesvar. Jag kan alltså inte utlova att det kommer att läggas fram något förslag. Jag kan bara säga att vi ser över dessa frågor, och dessa studier får ligga till grund för framtida ställningstaganden.

Anf. 14 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Som avslutning vill jag bara berätta att för ett par år sedan när Kjell-Olof Feldt var på en utfrågning i skatteutskottet kom frågan upp om man skulle kunna minska uttaget av preliminärskatt från 120 till 110 % som riksskatteverket hade föreslagit. Då svarade dåvarande statsrådet Kjell-Olof Feldt att om riksskatteverket skulle lägga fram kloka förslag skulle han självfallet genomföra dem. Och det gjorde han också.

Jag tycker att detta är ett ganska klokt förslag från riksskatteverket och

som vi under hand har tagit reda på att man arbetar med och som innebär att man skall kunna genomföra en sådan reform. Då tycker jag att det skulle vara bra om statsrådet följde sin företrädare och genomförde kloka förslag från riksskatteverket.

Anf. 15 Statsrådet ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Utan att vilja betygsätta de förslag som läggs fram av riksskatteverket eller från Knut Wachtmeister, skall jag som allmän princip bara fastställa att jag har för avsikt att följa alla kloka förslag i framtiden.

Anf. 16 KNUT WACHTMEISTER (m):

Herr talman! Då hoppas jag att jag ganska snart från statsrådets sida kommer att få en utvärdering av de svårigheter som finns. Jag tror inte att statsrådet kommer tillbaka i vår med någon proposition i ärendet. Vad som sedan händer har vi inte någon anledning att nu diskutera.

Överläggningen var härmed avslutad.

5 § Svar på fråga 1990/91:466 om skolan och arbetslivet

Anf. 17 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Lars Svensson har frågat mig vilken roll jag ser för de lokala yrkesråden och yrkesnämnderna på skolområdet och vilka åtgärder som planeras.

Inledningsvis vill jag gärna betona den vikt jag fäster vid samverkan mellan skola och arbetsliv. Den arbetsplatsförläggning av utbildningen som föreslås i propositionen "Växa med kunskaper" innebär en stor reform av de mer yrkesförberedande utbildningarna. Kommunerna föreslås bli skyldiga att förlägga minst 15 % av utbildningstiden till en arbetsplats. Möjligheten att arbetsplatsförlägga olika program kommer att variera från ort till ort och mellan olika branscher. Jag är övertygad om att vissa program kommer att få betydligt större del av sin utbildning arbetsplatsförlagd än den föreslagna minimitiden. I fråga om den arbetsplatsförlagda utbildningen blir det betydelsefullt för kommunerna att ha nära kontakter med ortens näringsliv. Också när det gäller beslut om och utformning av lokala grenar kommer samverkan med den lokala arbetsmarknaden att vara nödvändig.

Jag utgår ifrån att lokala yrkesråd – liksom hittills – kommer att vara viktiga samarbetspartners i frågor som rör yrkesinriktningen av utbildningen på olika studievägar. Samverkan mellan skola och arbetsliv kommer att vara en nödvändig förutsättning för den framtida gymnasieskolan. Formerna för sådan samverkan bör dock i ökad utsträckning få bestämmas lokalt. En redovisning av skolans arbetslivskontakter kan lämpligen höra hemma i den skolplan varje kommun skall upprätta.

På ett nationellt plan spelar arbetsmarknadens parter och företrädare för olika branschorganisationer en viktig roll när det gäller samverkan mellan skola och arbetsliv. Så har t.ex. deras kompetens tagits till vara i olika kurs-

planegrupper i samband med försöksverksamheten med treåriga yrkesutbildningar.

Regeringen har nyligen tillsatt en särskild kommitté för att utforma mål och riktlinjer för det offentliga skolväsendet. Kommittén skall också till den 1 juli 1991 lämna förslag till riktlinjer och modeller för gymnasieskolans och vuxenutbildningens kursplaner. Kommittén skall samråda med företrädare för såväl skolhuvudmännen som med berörda myndigheter, organisationer och andra kommittéer. Företrädare för arbetslivet kommer härigenom att ges möjlighet att tillföra läroplansarbetet sin kompetens.

Jag förutsätter att den värdefulla insats som görs – såväl lokalt som centralt – i fortsättningen kommer till uttryck i gemensamma organ mellan skolan och arbetslivet.

Anf. 18 LARS SVENSSON (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka skolministern för svaret. Jag blev litet orolig när jag läste gymnasiepropositionen "Växa med kunskaper", där det inte stod någonting om den fortsatta kontakten mellan skolan och arbetslivet vare sig lokalt eller centralt. Jag trodde då att statsrådet hade för avsikt att återkomma i den speciella proposition som senare kommer att läggas fram och som berör skollagen m.m.

Jag tror att det är viktigt att man har kontinuerliga kontakter mellan skolan och arbetslivet såväl lokalt som centralt. Detta gäller inte endast nu när vi går över till nya läroplaner utan även i fortsättningen. Jag tror av detta skäl att man måste ha centrala yrkesnämnder eller motsvarande för att kontinuerligt följa hur läroplanerna skall se ut och medverka i det fortsatta arbetet med läroplanerna.

I referensgruppen för ÖGY-försöket har vi påtalat behovet av att stärka kontakterna mellan arbetslivet och skolan särskilt på det lokala planet när det gäller yrkesråden. Detta påtalades vid referensgruppens sammanträde. Jag tror att det är nödvändigt att man här finner en form. Jag delar statsrådets uppfattning att det i den skolplan som föreläggs kommunerna skall redovisas hur man skall gå till väga. Jag tror dock att det finns anledning för riksdagen att markera att det är motiverat att kontinuerligt ha organ både lokalt och centralt mellan skolan och arbetslivet, för att därigenom få så bra effekter som möjligt av utbildningen både när det gäller läroplanen centralt och när det gäller att utforma arbetet lokalt. Därför bör nog riksdagen göra någon form av uttalande om detta när den skall behandla gymnasiepropositionen.

Anf. 19 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är självklart så, att det står väldigt mycket i gymnasiepropositionen om samverkan mellan arbetslivet och skolan såväl lokalt som nationellt. Lars Svensson avser egentligen det faktum att vi inte har reglerat detta. Detta beror på ett synsätt som baserar sig på ansvarspropositionen, som riksdagen nyligen ställde sig bakom. Vi vill mer och mer överlåta åt dem som arbetar lokalt att ta ansvar för vilken typ av organ man behöver.

För att det inte skall uppstå några missförstånd mellan oss vill jag genast säga att jag betraktar yrkesråden som sådana verksamheter som kommer att

finnas kvar. Jag utgår från att det kommer att vara nästintill omöjligt att åstadkomma en vettig arbetsplatsförlagd utbildning om man inte har en bra samverkan mellan näringslivet lokalt i dess breda form och skolan. På den punkten känner jag ingen oro. Principiellt har vi dock tidigare intagit den ståndpunkten att vi inte skall reglera denna typ av samverkansformer. Kommunerna får själva söka sig fram.

Anf. 20 LARS SVENSSON (s):

Herr talman! Jag tror att det är viktigt att man gör någon markering, eftersom vi vet att yrkesråden inte fungerar på alla ställen. Därför är det viktigt att man centralt mellan parterna får i gång en diskussion om att stärka yrkesrådens ställning lokalt. Då kanske man behöver ha någon form av klart uttalande ifrån såväl skolministern som riksdagen om vilken vikt man skall lägga vid detta. Jag anser därför att vi har anledning att på något sätt markera i någon typ av skrivning från riksdagen att man måste ha organ som fortlöpande arbetar lokalt och centralt för att man verkligen skall ha möjlighet att få det hela att fungera och för att man skall kunna dra nytta av den kunskap som finns utanför skolan. Det tror jag är viktigt. På den punkten har vi inga delade meningar.

Anf. 21 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är precis som Lars Svensson säger. Det har funnits kommuner där yrkesråden har fungerat dåligt eller kanske inte har fungerat alls trots att det har varit reglerat och det har funnits förordningstexter. Så ser hela situationen ut i ett nötskal. Förordningstexten bär inte alltid upp en verksamhet. Det gäller i stället verksamhetens förankring i den vardag som verksamheten avser att möta.

Med den förändring vi gör av gymnasieskolan och yrkesutbildningarna blir det nödvändigt för kommunerna att samverka med arbetslivets företrädare. Jag tycker precis som Lars Svensson att det finns all anledning att stryka under detta. Hur det skall gå till rent tekniskt har vi kanske litet skilda uppfattningar om. Men så kan det också vara ibland.

Anf. 22 LARS SVENSSON (s):

Herr talman! Jag har inget mer att tillägga än att skolministern skall medverka i kontakterna mellan de centrala organen och parterna på arbetsmarknaden så att det fungerar.

Överläggningen var härmed avslutad.

6 § Svar på fråga 1990/91:468 om omvårdnadsutbildningen

Anf. 23 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Ulf Melin har frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att kommuner som bedrivit omvårdnadsutbildning i ÖGY-försöket även i fortsättningen får anordna den.

Frågan har behandlats i propositionen 1990/91:85 Växa med kunskaper. I

punkt 12 i övergångsbestämmelser till förslag till Lag om ändring i skollagen i propositionen står:

"En kommun som vid ikraftträdandet med skolöverstyrelsens medgivande bedrev utbildning på vårdlinjen får efter den 1 juli 1992 anordna utbildning på ett nationellt program som avser omvårdnad utan medgivande från landstingskommunen."

Avsikten med dessa övergångsbestämmelser är att de kommuner som nu ordnar omvårdnadsutbildning i ÖGY-försöket även fortsättningsvis får anordna utbildning på omvårdnadsprogrammet.

Några ytterligare åtgärder på detta område torde inte vara nödvändiga.

Anf. 24 ULF MELIN (m):

Herr talman! Jag vill tacka statsrådet för svaret på denna fråga. Jag gläder mig över att svaret är ganska positivt. Hade skrivningen i propositionen Växa med kunskaper varit så tydlig, hade jag egentligen aldrig behövt ställa frågan. Jag är inte ensam om att ha gjort en annan tolkning av texten än vad svaret anger.

I propositionen sägs beträffande omvårdnads- och naturbruksprogrammen att landstingen skall ha företrädesrätt och veto när det gäller utbildningens bedrivande. Statsrådet hänvisar till en paragraf. När jag läste den fick jag emellertid uppfattningen att – vilket jag som sagt inte är ensam om – det inte rör de kommuner som har deltagit i försöksverksamheten, utan om kommuner som har bedrivit den reguljära 2-åriga utbildningen på vårdlinjen. Så har skett i de fall landstingen inte har bedrivit den utbildningen.

För ungefär två veckor sedan uppvaktades utbildningsutskottet av en delegation som var mycket orolig över vad som skall hända med det 30-tal kommuner som har bedrivit omvårdsutbildning och skött den mycket bra. Det har här funnits tveksamheter.

Min första fråga till statsrådet mot bakgrund av svaret är följande: Kommer man nu snabbt att gå ut till berörda kommuner och anordnare och tala om hur det verkligen förhåller sig? På många håll ser sig lärare omkring och söker sig från de kommuner som har bedrivit denna utbildning, eftersom man tror att den kommer att försvinna.

Riksdagen fattade ganska nyligen beslut om den s.k. ÄDEL-reformen, som medför att kommunerna kommer att få ta över en hel del av ansvaret för bl.a. primärvården. Kommunerna kommer då att behöva folk. Kommer statsrådet att ställa upp på att även andra kommuner kan få bedriva den här utbildningen?

Anf. 25 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag börjar med den sista frågan. Det framgår tydligt av såväl ansvarspropositionens resonemang om statsbidragen som av denna proposition att vi inte avser att göra någon förändring i vad gäller möjligheterna att anordna omvårdnadsutbildning. Landstingskommunerna får ha den rätten i fortsättningen. Jag har emellertid sagt, jag vill än en gång understryka det, att om det skulle visa sig att detta är en ordning som inte fungerar i praktiken – bl.a. mot bakgrund av den beskrivning som Ulf Molin gör av ÄDEL – på grund av de resonemang som av och till förs mellan kommuner och lands-

ting, är jag beredd att ompröva ställningstagandet om skolan och utbildningen skulle komma i kläm. Det har mycket tydligt uttryckts i proposition till riksdagen.

Den första frågan gällde information till de berörda. Övergångsregeln i lagstiftningen har naturligtvis inte kommit till utan att vi har haft kontakt med landstings- och kommunförbunden. Övergångsregeln syftar ju exakt på den situation som frågan avser. Jag utgår ifrån att resp. huvudorganisationer på såväl det sekundärkommunala som det primärkommunala området klarar av den informationen. Vi har fått några förfrågningar till departementet, men de har inte rört den här aspekten.

Anf. 26 ULF MELIN (m):

Herr talman! Det finns nog anledning för statsrådet att ta sig ytterligare en funderare på detta område. Kommunförbundet, med dess ordförande Lars Eric Ericsson, uppvaktade utbildningsutskottet och tog upp just denna fråga. Man hade inte tolkat 12 § på det sätt som statsrådet ger uttryck för i det här svaret, som jag tycker klargör den situation som jag tog upp. Jag tror därför att det är viktigt att man tar kontakt med ledningen så att man klarar ut detta och informationen når ut till kommunerna.

När det gäller frågan om man kan tänka sig att vidga denna verksamhet till kommuner som i dag inte har sådan verksamhet, tycker jag att texten är ganska motsägelsefull. Man konstaterar nämligen att kommunerna har fått ta över ett stort ansvar, men man är inte beredd att låta dem bedriva utbildning. Mot bakgrund av de erfarenheter vi har tror jag att konflikter kommer att uppstå mellan landsting och kommun. Landstingen kommer inte att tillåta kommunerna att anordna denna utbildning.

Anf. 27 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Ulf Melin har rätt. Det är motsägelsefullt. Det har också redovisats som motsägelsefullt, inte bara i den nu aktuella propositionen, Växa med kunskaper, utan även i propositionen om ansvaret för skolan. Gränsdragningen är inte riktigt logisk med tanke på de förändringar vi har gjort. Vi har dock valt att behålla denna anordning mot bakgrund av att landstingen har skött omvårdnadsutbildningen på ett mycket bra sätt. Vi utgår ifrån att landsting och kommuner faktiskt kan klara en ömsesidig diskussion om hur utbildningar skall dimensioneras och lokaliseras. Klarar man inte detta får vi återkomma, som jag sade i ansvarspropositionen. Jag tycker dock att det vore ganska trist på många sätt om det skulle behöva inträffa.

Jag tackar för tipset att man skall informera såväl Kommunförbundet som kommuner. Kommunförbundet skall självfallet få del av detta frågesvar om informationen inte har gått fram till förbundsordföranden.

Anf. 28 ULF MELIN (m):

Herr talman! Det sista som statsrådet nämnde tackar jag för, framför allt å deras vägnar som anordnar denna utbildning i kommunerna. Jag tror att det är viktigt.

Statsrådet sade att landstingen har skött utbildningen bra. Ja, det har de gjort. Från moderat sida har vi varit tveksamma till försöksverksamheten.

Delen med omvårdnadsutbildning har dock utan tvivel varit bra. Jag ställer också upp på att den skall vara 3-årig. Det intressanta är dock att de utvärderingar som skolöverstyrelsen har gjort visar att kommunerna har varit väl skickade att sköta utbildningen, precis som landstingen. Ser man geografiskt hur det ser ut i länen med länslasarett och annat, finner man att det i den framtida äldreomsorgen kan komma att uppstå vita fläckar på kartan om man inte tillåter kommuner att ha denna typ av utbildning.

Anf. 29 Statsrådet GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Vi är medvetna om att sådana situationer kan inträffa. Vi utgår emellertid ifrån att man såväl i landstingen som i kommunerna har länsinnevånarnas och kommuninnevånarnas intressen för sina ögon när man gör sin skolorganisation. Dystert vore det annars. Med tanke på att de har sammanfallande territorier och uppdragsgivare – väljare och medborgare – vore det uselt om de inte klarade av den typen av samarbete. Vi skall ge dem den chansen. Skulle det misslyckas får vi återkomma.

Anf. 30 ULF MELIN (m):

Herr talman! Det statsrådet säger låter mycket bra och förhoppningsfullt. Erfarenheten ser tyvärr litet annorlunda ut. Göran Persson brukar ofta tala om att han reser mycket ute i landet. Det vet jag att han gör, men det finns det flera som gör.

Det finns ju både landstingspartier och kommunpartier. I de fall där man har misslyckats med utbildningen och inte har kommit i gång har det berott på att landsting och kommuner inte har kunnat komma överens. Jag är inte så förhoppningsfull som statsrådet är om att man kommer att kunna komma överens. Jag tror tyvärr att landstingen – oavsett vilket landsting vi talar om – kommer att säga nej om en kommun vill bedriva den här utbildningen. Det är allvarligt. Vi vet ju att vi inom denna typ av vård kommer att behöva utbildad personal. Jag tycker därför att det finns anledning för oss att se till att det också blir möjligt att få tag på personal.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på fråga 1990/91:471 om närradiolagen och enskilda föreningars fasta programtider

Anf. 31 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON (s):

Herr talman! Filip Fridolfsson har frågat mig om jag är beredd att lägga fram förslag om en ändring av närradiolagen som markerar att evenemang av mycket stort allmänintresse skall gå före enskilda föreningars fasta programtider.

Enligt 8 § närradiolagen (1982:459) skall sändningstiden så långt det är möjligt fördelas enligt sammanslutningarnas önskemål. Om deras önskemål ej kan förenas skall förtur ges åt den sammanslutning som bedöms ha störst intresse av att få sända vid en viss tidpunkt.

Enligt min mening möjliggör lagens nuvarande utformning att man tar

hänsyn av det slag som frågeställaren åsyftar. Någon ändring är därför inte befogad.

Anf. 32 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Den statliga närradionämnden har på senare tid fattat två uppmärksammade och kritiserade beslut. I februari tog nämnden Filadelfiaförsamlingens i Stockholm bästa sändningstid och gav den till en person som har blivit dömd till fängelse för hets mot den judiska folkgruppen. För två veckor sedan vägrade nämnden godkänna Stockholms närradioförenings enhälliga beslut att sända ett bibelmaraton med anledning av 450-årsjubileet av den svenska bibeln. Nämndens beslut var inte enhälligt, och vad jag kan förstå gäller det tolkningen av 8 § i närradiolagen.

Statsrådet refererade till 8 § i sitt svar till mig. Därav klargörs konkret att om man inte kan enas skall förtur ges åt den sammanslutning som bedöms ha störst intresse av att få sända vid en viss tidpunkt. Det är viktigt. Frågan blir då varför närradionämnden stoppar kyrkornas bibelmaraton. Jo, bl.a. därför att socialdemokraterna i Stockholm under de aktuella dagarna skall bedriva en minivalrörelse. Majoriteten i nämnden bedömer tydligen att denna aktivitet är av större allmänintresse än bibeljubileet. Att man gör denna prioritering finner jag både häpnadsväckande och oerhört förvånande. Det var också bakgrunden till min fråga.

Statsrådet gör det nu ganska enkelt för sig. Han tycker att det är bra som det är. Statsrådet måste väl ändock som kulturminister reagera på det som har skett? När den samlade kristenheten lyfter fram bibeljubileet, borde väl detta jubileum i rimlighetens namn slå ut rapporteringen från en minivalrörelse? Anser kulturministern att den svenska bibelns 450-årsjubileum ur kulturhistorisk synpunkt har ett större allmänintresse än rapporter från en lokal minivalrörelse?

Anf. 33 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON (s):

Herr talman! Jag noterar att Filip Fridolfsson hävdar att närradionämnden skall ha fattat ett beslut mot den samlade kristenhetens uttalade vilja. Det är sakligt fel. Närradionämnden har tagit ställning till en framställning om beslut att åsidosätta de tider som sändande föreningar i närradion faktiskt disponerar.

Min utgångspunkt när jag har formulerat mitt svar och när jag har sagt att detta skall lösas inom ramen för den lagstiftning som finns är, att det är värdefullt att föreningar som har rätt att sända kan känna trygghet i de tider de har fått. Lagstiftningen kan så att säga inte åberopa vad den samlade kristenheten i detta fall kräver. Generellt måste gälla att vissa, icke specificerade intressen, skall ha företräde. Jag tycker att det är bra att föreningarna vet vilka regler som gäller och att de kan känna att de är skyddade i sin verksamhet.

Å andra sidan anser jag att de föreningar som har tider i närradion och som i olika sammanhang möter framställningar från andra sändande föreningar så långt som det är möjligt skall visa tillmötesgående och hjälpa dem att genomföra de evenemang som föreningarna planerar. Det tycker jag är

rimligt. Jag anser att det är alldeles orimligt att regeringen skall gå in och överpröva och ta ställning till vem som skall få sända. Vi skall erinra oss att framställningen som lämnades in avsåg fyra dagars oavbruten sändningstid.

Anf. 34 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Jag har aldrig begärt att regeringen skall överpröva närradionämndens beslut. Jag har frågat om man är inne på tanken att ändra 8 § så att det klarare framgår att det skall vara möjligt att ändra i ett program när oenighet har uppstått.

Detta är mot kristenhetens vilja. Det råder inget tvivel om det. Kulturministern säger att det skall inte ändras i program. Men Filadelfiaförsamlingens honnörsprogram på fredagkvällarna har ändrats. Där ryckte närradionämnden ut och försökte blockera Filadelfiaförsamlingens mest populära program. Det är väl ett bevis på att närradionämnden fingrar och styr och ställer. Kulturministerns argument håller icke. Här finns det ett, vad jag förstår även ur kulturministerns synvinkel, mycket mer angeläget allmänintresse än den minivalrörelse som pågår i Stockholm.

Anf. 35 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON (s):

Herr talman! I den aktuella frågan handlar det om att ändra på tider under löpande år som sändande föreningar har fått tillstånd att använda, dvs. att återkalla tillstånd som redan är givna.

I det fall som gällde Filadelfiaförsamlingen i Stockholm är det fråga om en församling som har åtskilliga tider. För att möjliggöra för en annan förening att få tider förutsattes församlingen av närradionämnden vid en ny fördelning släppa viss tid. Jag har i det stycket – och det torde inte vara främmande för Filip Fridolfsson – i en intervju sagt att jag tycker att det är rimligt att ta stor hänsyn till önskemålen om sändningstid från de föreningar som under lång tid med gott anseende har skött sin verksamhet. I det stycket får detta anses vara ett uttalande som ger en anvisning om min grundläggande uppfattning om Filadelfiaförsamlingens närradioverksamhet.

Anf. 36 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Jag håller statsrådet räkning för det uttalande som statsrådet gjorde i anledning av Filadelfiaförsamlingens program på fredagkvällarna. Jag har förstått att kulturministern ansåg att det var ett klavertramp.

Jag kan inte förstå att kulturministern i detta sammanhang, med den position som statsrådet har i regeringen i dessa frågor, när närradionämnden är oenig inte säger när det är självklart att 8 § skulle ge firandet av 450-årsjubileet av den svenska bibeln förtur före en minivalrörelse i Stockholms stad. Jag kan inte fatta att ett statsråd i den positionen kan försvara den uppläggning som har gällt när närradionämnden har varit oenig.

Anf. 37 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON (s):

Herr talman! Jag tillhör dem som respekterar principen att också i nämnder skall majoriteten fatta beslut. Är man oense och det blir ett majoritetsbeslut, måste det rimligen vara majoritetsbeslutet som gäller. Jag har ingen anledning att i det stycket i den ena eller andra formen överpröva nämndens

ställningstagande. Om det är som Filip Fridolfsson säger, vilket jag inte har anledning att betvivla, att den samlade kristenheten kräver denna sändning, förmodar jag att det går att lösa problemet utan ingripande av regeringen.

Anf. 38 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Innan jag kom till denna frågestund, trodde jag att kulturministern och jag skulle vara överens. Jag tror att kulturministern skulle vinna enormt på att dela min uppfattning. Det skulle då bli rubriker i kyrkliga tidningar över hela landet. Det behöver ni i en regering som har det oerhört trångt och besvärligt i dag.

Anf. 39 Utbildningsminister BENGT GÖRANSSON (s):

Herr talman! Låt mig till detta få foga kommentaren: Hade jag gjort så, hade jag därmed öppnat för ett enkelt argument att under den vecka som föregår ett viktigt val i höst skulle uteslutande politiska program släppas fram med hänvisning till den relativa betydelse som valet har. Därmed skulle de önskemål som kristna människor har åsidosättas, att även den veckan få lyssna på radioprogram där deras kristna tro bearbetas och där de får tillfälle att via radiomediet förmedla sina tankar i bön.

Anf. 40 FILIP FRIDOLFSSON (m):

Herr talman! Det senaste argumentet är helt ohållbart. Vi talar om ett jubileum i mars månad 1991 och inte om vilka program som skall sändas i september månad i valrörelsen 1991. Detta är en aktuell fråga nu. Det är i den jag har försökt att få ett positivt svar på men inte har fått det.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på fråga 1990/91:475 om biståndsmyndigheternas fältpersonal

Anf. 41 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Alf Wennerfors har frågat mig hur förslaget i budgetpropositionen om finansieringen av biståndsmyndigheternas fältpersonal skall tolkas.

I dag finns biståndskontor i 17 länder. Samtidigt erhåller ca 50 länder minst 10 milj.kr. vardera i bistånd från Sverige. I många av dessa ansvarar i normalfallet ambassaderna för fältrepresentationen. Behoven växlar dock starkt mellan olika länder beroende på biståndets inriktning. Det är i dag inte möjligt att tillgodose all fältrepresentation enbart inom ramen för biståndskontorens och ambassadernas normala kapacitet.

Huvudregeln bör också fortsättningsvis vara att biståndsmyndigheternas mer långsiktiga behov av fältrepresentation skall finansieras inom ramen för resp. förvaltningsanslag. Samtidigt behöver biståndsmyndigheterna kunna anlita konsulter och korttidsanställda för särskilda uppgifter under vissa perioder i mottagarländerna för planering, genomförande och uppföljning i bi-

ståndet. Jag anser att det i sådana fall skall finnas viss möjlighet att finansiera fältpersonal över sakanslagen.

Anf. 42 ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Jag skulle först vilja påminna om att i bibeln för den offentliga verksamheten, budgethandboken, står det klart och tydligt att förvaltningstjänster bekostas över förvaltningsanslaget. Den regeln har gällt i många år, och den gäller för god hushållning med skattebetalarnas täkter.

I dag när den offentliga sektorn är så mycket större är det ännu viktigare att hålla på dessa viktiga principer och huvudregler, att man är noggrann och renodlar dessa huvudregler. Jag vill inte medverka till att skapa utrymme för slarv och fiffel. Jag förutsätter att biståndsministern inte heller vill göra det. Jag tycker att det är både min och statsrådets uppgift att föregå med gott exempel. Vad skulle statsrådet säga om respekten för budgethandboken och de principer som den ger uttryck för minskade allmänt inom den statliga förvaltningen och inom andra departementsområden?

Jag tackar för svaret. Det är positivt i den meningen att biståndsministern i propositionen inte är så nyanserad som i svaret. I svaret säger biståndsministern att det som står i budgethandboken skall gälla långsiktigt men att det när det gäller korttidsanställningar och konsulter måste finnas ett visst utrymme. Jag kan inte dela den uppfattningen. Men jag tackar för att vi har kommit en bit på väg.

Är biståndsministern beredd att inför kommande budgetår pröva om det inte går att renodla detta, dvs. att följa budgethandboken mera konsekvent?

Är statsrådet beredd att sprida denna uppfattning utanför dessa väggar, inte minst i SIDAs ledning?

Anf. 43 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Som jag har slagit fast i mitt svar skall huvudprincipen vara den som Alf Wennerfors talar för. Men samtidigt finns möjligheten för SIDA och andra biståndsmyndigheter att också ta hjälp av sakanslaget när korta, tidsbegränsade och väl definierade arbetsuppgifter skall genomföras. Det är då denna lösning skall tas till. Det skall alltså inte vara ett lättvindigt sätt att fylla på förvaltningsanslaget. Det är vi helt överens om.

Detta förfarande ligger helt i linje med flera initiativ som faktiskt riksdagens utrikesutskott har tagit och som riksdagen har fattat beslut om. Denna avvägning mellan administration och sakanslaget har gjorts under åren. Jag kan erinra om riksdagsbeslutet under förra budgetåret, dvs. att tillåta SIDA att omdisponera upp till 10 milj.kr. från sakanslaget för att täcka administrativa kostnader. I samma anda uttalade riksdagen budgetåret innan att erforderlig andel av det påslag om 100 milj.kr. till miljöanslaget, som riksdagen beslutade om, skulle få användas till administrativ förstärkning. Riksdagen har redan varit inne på detta. Alf Wennerfors var i det sammanhanget, såvitt jag minns, inte emot detta.

Anf. 44 ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Det är som biståndsministern säger, dvs. att utrikesutskottet har gjort ett sådant uttalande. Jag betraktade mig då som nybörjare i bi-

ståndspolitiken. Jag lär mig allt mer och mer om det stora, svåra och komplicerade ämnet. Tyvärr ser jag allt fler fall av fiffel eller slarv. För att komma till rätta med det måste man vara noggrann och renodla reglerna. Jag menar att om vi – jag, mina kolleger i kammaren och regeringens företrädare i dessa frågor – tillåter att man följer reglerna på detta suddiga sätt, vet jag inte riktigt vad konsekvenserna blir. Jag har lärt av läxan. Jag skulle vara glad om jag kunde få med mig biståndsministern på denna linje.

Anf. 45 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Jag tycker inte att det är riktigt av Alf Wennerfors att använda ordet fiffel i detta sammanhang. Det är inget som döljs. Riksdagen har själv medverkat till att detta förfarande skall kunna tillämpas. Det borde vara riktigast av Alf Wennerfors att ta tillbaka det uttalandet.

Däremot kan vi vara överens om att det bör finnas ordentliga regler för detta. Det är möjligt att det går att bli tydligare, framför allt mellan den största biståndsmyndigheten, SIDA, och departementet så att det blir en tydlig redovisning av i hur stor utsträckning detta tillämpas.

Anf. 46 ALF WENNERFORS (m):

Herr talman! Jag menade "fiffel" med citattecken runt om ordet och markerade det med en gest. Jag menar då att det inte är fråga om att försöka sko sig själv. Jag tror inte att någon biståndsarbetare eller annan försöker att göra det. Vad det gäller är att man försöker få anslag från ett annat konto än det som ansetts för ändamålet. Jag vill understryka hur viktig denna noggrannhet är. Den är lika viktig i enskild verksamhet som i offentlig verksamhet. Det vi håller på med kan "stimulera" till ökad omfattning av sådant "slarv".

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Meddelande om svar på interpellation 1990/91:163

Anf. 47 Statsrådet LENA HJELM-WALLÉN (s):

Herr talman! Pär Granstedt har framställt en interpellation till utrikesminister Sten Andersson om den svenska underrättelseverksamheten. Arbetet i regeringen är så fördelat att det är försvarsministern som skall besvara interpellationen. Försvarsminister Roine Carlsson har för närvarande förfall på grund av sjukdom. Interpellationen kan därför inte besvaras inom den tid som en sådan normalt skall besvaras. Interpellationen kommer i stället att besvaras fredagen den 26 april 1991.

10 § Svar på fråga 1990/91:476 om den tillfälliga föräldrapenningen

Anf. 48 Statsrådet BENGT LINDQVIST (s):

Herr talman! Barbro Sandberg har frågat mig vad jag avser att vidta för åtgärder för att underlätta för föräldrar till barn födda med missbildning eller

handikapp, så att båda föräldrarna kan delta i barnets behandling eller få den utbildning som behövs för att klara barnets skötsel. Frågan gäller barn vars levnadsålder understiger 240 dagar.

Enligt 4 kap. 10 § lagen (1962:381) om allmän försäkring utges tillfällig föräldrapenning för vård av barn vars levnadsålder understiger 240 dagar endast om tillsynen av barnet är stadigvarande ordnad eller om barnet vårdas på sjukhus. För ett så litet barn är det enligt nuvarande bestämmelser inte möjligt för båda föräldrarna att uppbära föräldrapenning för vård av barn med undantag för de s.k. pappadagarna.

Regeln om 240 dagar skall ses mot bakgrund av att föräldrar till helt övervägande del väljer att ta ut de flesta föräldrapenningdagarna med anledning av barns födelse i direkt anslutning till barnets födelse. Det förekom relativt ofta innan 240-dagarsregeln infördes att föräldrarna begärde utbyte av föräldrapenningen mot tillfällig föräldrapenning om barnet drabbades av lindrigare sjukdomar. Detta ansågs inte acceptabelt, eftersom barnet var helt beroende av vårdare oavsett om det var friskt eller sjukt. Genom föräldrapenningen får föräldrarna i huvudsak täckning för sin inkomstförlust. Med anledning härav ansågs det inte rimligt att, utom i vissa fall, tillåta uttag av tillfällig föräldrapenning under barnets första 240 levnadsdagar.

Riksförsäkringsverket har på regeringens uppdrag utarbetat förslag som syftar till att förenkla administrationen av föräldraförsäkringen. Vid beredningen av dessa förslag kan den fråga Barbro Sandberg tar upp komma att behandlas.

Anf. 49 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Jag delar Bengt Lindqvists uppfattning att man inte skall kunna förlänga föräldraledigheten om ett barn drabbas av någon enklare åkomma, eftersom så små barn ständigt är i behov av tillsyn. Men när bestämmelserna om tillfällig föräldrapenning ändrades till att inte omfatta barn under 240 dagars ålder förbisåg man de fall som min fråga gäller.

När en familj får ett handikappat barn drabbas man av stor sorg och oro. Det är viktigt att båda föräldrarna kan stötta varandra och hjälpas åt i skötseln av barnet. Men då krävs det att båda föräldrarna kan vara med vid eventuell behandling och få den utbildning som behövs för att kunna sköta barnet. I dag blir föräldrar tvungna att antingen ta tjänstledigt utan lön eller att ta semester. Dessa föräldrar vill precis som alla andra föräldrar ta semester när det passar dem.

Man kan också anlägga en annan aspekt på denna fråga. Om föräldrarna önskar dela på föräldraledigheten förhindras detta om den ena föräldern inte har de kunskaper som behövs för att vårda ett handikappat barn. Jag menar att man ändå måste kunna skilja på vanlig snuva och allvarliga sjukdomar eller handikapp som behöver omedelbar behandling.

Det kan inte vara någon större administrativ svårighet att fastställa vilka föräldrar det gäller. Man borde lätt kunna få fram ett läkarintyg på att barnet, även om det är under 240 dagar, behöver behandling.

Det är bra att riksförsäkringsverket skall se över detta, men frågan får inte dras i långbänk. Dessa föräldrar lider ju redan i dag. Man borde snabbt kunna få fram ett förslag så att de kan få ta ut sin ledighet.

Anf. 50 Statsrådet BENGT LINDQVIST (s):

Herr talman! Riksförsäkringsverkets rapport har överlämnats till regeringen. Nu går man i den rapporten huvudsakligen i andra riktningen. Det handlar om att finna former för att förenkla administrationen av föräldraförsäkringen.

Regeringen har ändå ansett att denna fråga är så angelägen att vi bör se till vad vi kan göra i samband med den översyn som genomförs. Jag kan inte utlova några förändringar, eftersom jag utan att ha trängt djupare in i frågan misstänker att detta är ganska tekniskt komplicerat. Men jag är överens med Barbro Sandberg om att båda föräldrarna till ett svårt handikappat barn har behov av att lära sig vad vården, behandlingen och inte minst träningen och rehabiliteringen faktiskt handlar om och att båda kunna samverka för att göra det bästa möjliga av situationen.

Jag tycker att vi skall undersöka om vi i detta sammanhang kan finna någon form för att utveckla stödet till dessa familjer. Men jag reserverar mig för att det kan vara tekniskt krångligt och kräva mer beredningsarbete. Vi får se på frågan.

Anf. 51 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Jag tar detta som ett löfte från Bengt Lindqvist. Jag tror nämligen inte att det egentligen kan finnas några tekniska svårigheter. Dessa barn är lätta att identifiera, eftersom de redan är under behandling. Man borde då kunna se på läkarintyg.

Jag hoppas att detta kommer att ordna sig och att Bengt Lindqvist kanske lägger någonting till den rapport som riksförsäkringsverket redan har lämnat.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Svar på fråga 1990/91:481 om bilstöd till kortväxta

Anf. 52 Statsrådet BENGT LINDQVIST (s):

Herr talman! Barbro Sandberg har frågat socialministern vilka åtgärder hon avser vidta för att hjälpa personer som enligt tidigare gällande regler fick bilstöd, men som enligt de nu gällande reglerna får avslag på ansökan om bilstöd. Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall svara på frågan.

Enligt gällande regler kan bilstöd lämnas till den som på grund av ett varaktigt funktionshinder har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller att anlita allmänna kommunikationer. Det är försäkringskassorna och socialförsäkringsnämnderna som i varje enskilt fall måste pröva om dessa grundläggande krav för stöd är uppfyllda. Att i ett centralt regelverk i detalj ange när sådana väsentliga förflyttningssvårigheter föreligger är givetvis omöjligt. Som bekant kan kassornas beslut dessutom överklagas till försäkringsdomstol.

I riksförsäkringsverkets tillsynsansvar för bilstödet ingår att noga följa utvecklingen inom verksamheten. Jag förutsätter att verket i detta samman-

hang ingående följer frågan om personkretsen för bilstöd. Regeringen kommer att hålla sig informerad om resultatet av riksförsäkringsverkets uppföljningsarbete. Någon åtgärd i denna fråga utöver detta är för närvarande inte aktuell.

Anf. 53 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Jag tackar Bengt Lindqvist för svaret, men jag tycker att det mest var undanglidande.

Det har framförts många klagomål mot det nya bilstödet. Jag anser inte att de alltid varit rättvisande, och jag har vid ett flertal tillfällen gått i svaromål i pressen. Reformen är trots allt positiv för många, och det skall man inte glömma bort.

Men det finns också skönhetsfläckar som bör rättas till. Ett exempel är just hur begreppet "väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand" tolkas i de olika socialförsäkringsnämnderna. Jag tror att handläggarna på försäkringskassorna behöver utbildning om de olika handikappgruppernas specifika problem. Om de får höra hur det är för en kortvuxen person att åka kollektivt, t.ex. vilka problem som uppstår när man skall gå på en buss, tror jag att de ganska snabbt inser att en sådan person har väsentliga förflyttningssvårigheter.

Vi vet också att många kortvuxna tidigare har fått bilstöd för att kunna förvärvsarbeta. I dag får dessa människor avslag när de söker på nytt. Många av dessa personer har dessutom villkorade körkort, vilket kräver anpassning av bilen. I och med att man inte anses berättigad till bilstöd får man inte heller anpassningsbidrag. Det är alltså av yttersta vikt att dessa personer får sitt bilstöd, eftersom alternativet är förtidspension.

Bengt Lindqvist ger här inget hopp till dessa personer. Att överklaga tar ju lång tid, och det är enligt min mening orimligt att begära att de skall vänta på ett överklagande. Riksförsäkringsverket skulle kunna gå ut med direktiv och säga att också detta är en grupp som borde anses ha väsentliga förflyttningssvårigheter. Jag tycker att Bengt Lindqvist skulle kunna tala med riksförsäkringsverket om detta.

Anf. 54 Statsrådet BENGT LINDQVIST (s):

Herr talman! Jag vill först upplysa om att det nu är 12 000 personer som fått bilstöd sedan reformen genomfördes i oktober 1988 och detta till en sammanlagd kostnad av 800 milj.kr. Tidigare var det ungefär 1 500 personer om året som fick bilstöd, och den årliga kostnaden var ungefär 70 milj.kr. Det har skett en ganska avsevärd breddning och kvalitetsförbättring genom det bilstöd som i dag utges. Detta har naturligtvis också skapat ett stort intresse och en stor efterfrågan på bilstöd hos fler grupper.

Både Barbro Sandberg och jag vet att det finns många önskemål, bl.a. den av riksdagen gjorda beställningen att åldersgränsen för förtidspensionärer, som i dag är 50 år, skall utredas. Den gränsen är naturligtvis ganska godtycklig, men vi har av rent ekonomiska skäl sagt att vi inte har pengar för att höja den gränsen. Det kostar mycket stora summor.

Herr talman! Bilstödets konstruktion är sådan att inte någon grupp pekas ut som kan få eller inte kan få bilstöd, utan vi har försökt hålla oss till funk-

tionen. Det är de människor som har dessa väsentliga förflyttningssvårigheter och svårigheter att anlita allmänna kommunikationsmedel som skall ha bilstöd oavsett vilken handikappgrupp de tillhör, och därmed utesluts heller inte kortväxta.

Föreligger det svårigheter bland kortväxta, och det tror jag att det också gör, på det sätt som Barbro Sandberg beskriver, uppfyller de personerna också kraven i dessa bestämmelser, och då skall försäkringskassorna ge dem bilstöd. Men förutsättningen är att prövning sker på detta sätt. Det är svårt att utpeka vissa grupper, och vi har därför satt vår tillit till en prövning av de verkliga förhållandena. De funktionshinder som finns måste vara utgångspunkten, och sedan får en praxis utvecklas. Det är så vi tänker oss arbetet.

Anf. 55 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Bengt Lindqvist talade om att många fler personer har fått bilstöd, och det är ju bra. Meningen med reformen var ju att det skulle tillkomma ytterligare grupper. Men det kan ändå inte vara meningen att reformen skall innebära att de som har fått bilstöd för att kunna förvärvsarbeta skall bli ifråntagna detta och tvungna att sluta sina arbeten.

Jag anser det riktigt att det är funktionen som skall avgöra och att man inte skall peka ut grupper. Men det har visat sig att socialförsäkringsnämnderna säger, att om man tillhör gruppen kortväxta kan man gå. De använder detta begrepp när de avslår ansökningar.

Detta är felaktigt, och då bör man också tala om för försäkringskassorna att detta är fel. De skall också se till om man verkligen kan komma ombord på en buss även om man kan gå. Jag vet att det finns personer som är i den situationen att de har blivit nekade bilstöd.

Anf. 56 Statsrådet BENGT LINDQVIST (s):

Herr talman! Jag vill bara tillägga att frågan om personkretsen och den praxis som nu växer fram är den viktigaste i uppföljningen av bilstödsreformen. När själva reformen infördes uppdrog regeringen och riksdagen till riksförsäkringsverket att kontinuerligt genomföra en uppföljning.

Självfallet skall vi dra slutsatser av den tillämpning som skett, men läget har ännu inte blivit sådant att vi har dessa samlade erfarenheter. Men jag tror inte att det kommer att dröja länge tills vi kan sammanfatta hur praxis har utfallit. På den grunden kan man sedan föra en diskussion om det finns anledning för regering och riksdag att göra uttalanden för att ytterligare precisera personkretsen.

Anf. 57 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Jag vill fråga Bengt Lindqvist vilket råd han ger till en kortväxt som nu har ett arbete men som blir nekad bilstöd och då måste säga upp sitt arbete. Att vänta på att överklaganden skall behandlas och en utvärdering av hur bestämmelserna om personkretsen har fungerat kan ta ganska lång tid. Vad gör man under tiden?

Anf. 58 Statsrådet BENGT LINDQVIST (s):

Herr talman! I ett sådant fall finns enbart den väg som riksdagen har anvisat, nämligen att överklaga och hävda sin rätt till bilstöd och uppge de svårig-

heter som man har i samband med förflyttning. Det är mycket viktigt att enskilda människor överklagar för att praxis verkligen skall utvecklas.

Jag håller med om att detta är ett problem och att det kan innebära svårigheter i övergångsskedet. Men detta är den enda möjligheten och den väg som riksdagen anvisat genom det beslut vi gemensamt har fattat.

Anf. 59 BARBRO SANDBERG (fp):

Herr talman! Jag skall skicka det svaret till denna person och till försäkringskassan, och jag hoppas att man där tar fasta på Bengt Lindqvists svar.

Överläggningen var härmed avslutad.

12 § Svar på fråga 1990/91:492 om rätten till akutvård

Anf. 60 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Annika Åhnberg har frågat mig om regeringen avser att vidta åtgärder för att garantera människors rätt till akutsjukvård oavsett deras ekonomiska resurser. Frågan föranleds av att en man, som akut uppsökt en vårdcentral i Södertälje, enligt uppgift skickades hem utan vård då han inte kunde betala vårdavgiften.

Ingen människa i Sverige skall kunna nekas akut vård på grund av att han eller hon inte kan betala aktuell vårdavgift. Varje landstingskommun skall erbjuda en god hälso- och sjukvård åt dem som är bosatta inom landstingskommunen. Detta framgår av 3 § hälso- och sjukvårdslagen (1982:763). Av 4 § hälso- och sjukvårdslagen framgår också att även den som vistas inom landstingskommunen utan att vara bosatt där och som behöver omedelbar hälso- och sjukvård, skall erbjudas sådan vård av landstingskommunen.

Från socialstyrelsen har jag inhämtat att man inom Stockholms läns landsting har diskuterat hur patienter som inte kan betala vårdavgiften skall bemötas. Den ordning som gäller är att den som inte kan betala vårdavgift inte får avvisas utan att en läkarbedömning skett av hans eller hennes hälsotillstånd.

Det är socialstyrelsen som, inom ramen för sin tillsynsuppgift, skall bevaka att enskilda människors rätt i dessa avseenden inte kränks.

Anf. 61 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag ber att få tacka för svaret på min fråga.

Jag är mycket glad över att statsrådet så tydligt ger uttryck för uppfattningen att ingen skall bli nekad vård på grund av att han eller hon inte har pengar vid vårdtillfället. Jag trodde också att detta var en självklarhet. Det var därför rätt upprörande när det visade sig att man på olika vårdcentraler i Stockholms läns landsting har olika rutiner för hur man skall bemöta människor som inte har pengar.

Detta kan naturligtvis leda till bristande vård och onödigt lidande i den akuta vårdsituationen. Men i det långsiktiga perspektivet är det också mycket allvarligt att tilltron till det solidariska samhället undergrävs. Att veta att man kanske blir nekad vård av det skälet att man saknar pengar ska-

par en utsatthet, en oro och otrygghet som människor dagligen bär med sig, oavsett om de är i akut behov av vård eller inte. Det är därför mycket viktigt med markeringen att man inte skall kunna avvisas av ekonomiska skäl.

När jag lyssnade på statsrådets svar och läste igenom det tyckte jag mig finna en bristande överensstämmelse mellan det som socialministern säger inledningsvis och det hon sedan redogör för när det gäller Stockholms läns landsting. I svaret sägs nämligen att den patient som inte har pengar inte skall kunna avvisas utan att läkare först har tittat på patienten. Det antyds att man i Stockholms läns landsting avvisar människor efter en hastig kontroll just av det skälet att de inte har pengar.

Jag anser att det skall vara alldeles klart och tydligt, och jag hoppas att socialstyrelsen kommer att klargöra detta, att det faktum att man inte har pengar aldrig i sig kan vara ett skäl till att avvisa en vårdsökande.

Anf. 62 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Det Annika Åhnberg sist sade är naturligtvis oerhört viktigt. Att man inte har dessa kronor med sig, eller en dryg hundralapp, vid det tillfället man behöver vård skall inte i sig vara avgörande. Vi vet dock att det i det praktiska arbetet från tid till annan kan vara så, att man kanske kan behöva välja vid en vårdtyngd vårdcentral. Men man skall inte neka någon vård om det verkligen är vård som krävs. Man skall alltså inte hänvisa till någon annan dag.

Vi har ibland erfarenhet av att man från tid till annan kanske av andra skäl behöver ge signaler om att patienten skall vänta några dagar med att komma. Det kan finnas många olika skäl. Det kan vara fråga om känsliga infektioner och även andra saker kan spela in. Men det väsentligaste är: När man behöver akut vård skall man få den vården oavsett om man har med sig pengen eller inte.

Anf. 63 ANNIKA ÅHNBERG (v):

Herr talman! Jag delar fullständigt den uppfattningen. Det kan naturligtvis från gång till annan finnas andra skäl som gör att man vill be en patient att återkomma en annan dag. Men just det faktum att man inte har pengar får aldrig i sig vara ett skäl att avvisa. Detta är viktigt och angeläget, och det är bra att det blev klargjort.

Överläggningen var härmed avslutad.

13 § Meddelande om svar på interpellation 1990/91:160

Anf. 64 Socialminister INGELA THALÉN (s):

Herr talman! Med hänvisning till riksdagsordningen ber jag att få meddela att interpellation 1990/91:160 av Lars Ulander till bostadsminister Ulf Lönnqvist angående restriktioner för byggnadsverksamheten i Stockholm inte kommer att besvaras inom föreskriven tid på grund av att överenskommelse om lämplig tidpunkt för svaret inte tidigare har kunnat träffas. Interpellationen kommer att besvaras den 8 april 1991.

14 § Svar på fråga 1990/91:474 om Indiens begäran om rättshjälp i Boforsaffären

Anf. 65 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Gudrun Schyman har frågat statsrådet Anita Gradin om regeringen är beredd att vidta åtgärder för att med anledning av en indisk begäran om rättshjälp i Boforsaffären påskynda överlämnandet av den information som den indiska regeringen har efterfrågat.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som skall besvara frågan.

Den indiska ambassaden överlämnade den 2 april förra året till utrikesdepartementet en framställning om rättshjälp i Boforsärendet. Framställningen kompletterades med en erforderlig översättning till svenska som överlämnades till utrikesdepartementet den 20 april. Regeringen beslutade den 3 maj att överlämna framställningen till riksåklagaren för prövning enligt lagen (1975:295) om användning av vissa tvångsmedel på begäran av främmande stat.

På riksåklagarens uppdrag har vissa frågor prövats av åklagarmyndigheten i Stockholm, som den 8 februari i år överlämnade en redovisning till riksåklagaren. Enligt vad som upplysts mig kan riksåklagarens yttrande väntas inom kort.

Jag vill påpeka att den indiska framställningen var synnerligen omfattande och delvis oklar. På indisk begäran har åklagarmyndigheten avvaktat vissa kompletteringar under ärendets gång. Indiska myndigheter har också genom åklagarmyndigheten i Stockholm underhand hållits underrättade om hur ärendet fortskridit.

Ärendet bör således kunna avsluta inom en förhållandevis nära framtid. Det finns därför ingen anledning att nu vidta någon sådan åtgärd som Gudrun Schyman efterlyst.

Anf. 66 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag skall be att få tacka så mycket för svaret, som reser en del nya frågor.

Det första som är iögonenfallande är att kvarnarna – vems de nu än är – ibland mal väldigt långsamt. Jag undrar därför: Varför har det tagit från den 3 maj 1990 till den 8 februari 1991 för frågan att komma tillbaka till riksåklagaren sedan han hade lämnat den till åklagarmyndigheten i Stockholm? Det har alltså gått tio månader. Jag undrar varför det har gjort det, och om regeringen möjligen har stött på och undrat över att det har tagit så lång tid.

Enligt de uppgifter som jag har fått rör det sig om två olika typer av papper som den indiska regeringen vill ha. Dels är det fråga om dokument som RÅ själv förfogar över och som RÅ själv kan besluta om man vill lämna ut eller inte, dels är det fråga om en del dokument av typ uppteckningar av samtal mellan svenska och indiska regeringsföreträdare som gjordes innan kontraktet slöts, t.ex. en promemoria om samtalet mellan Olof Palme och Radjiv Gandhi. De papperen fattar regeringen själv beslut om enligt de uppgifter som jag har fått. Jag skulle då vilja veta om regeringen är beredd att tillmö-

tesgå den indiska regeringens begäran att få ta del av de papperen och få dem översända.

Jag skulle vilja hänvisa till de utfästelser som tidigare har gjorts från olika regeringsföreträdare om att byken i den här affären skall tvättas offentligt och ordentligt. Jag hoppas att det kommer att bli så nu då.

Anf. 67 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Den första frågan, varför det har tagit så lång tid för Stockholms åklagarmyndighet att besvara riksåklagarens frågor, kan jag inte svara på. Jag utgår från att det har att göra med att det är ett ganska komplicerat ärende och att åklagarmyndigheten i Stockholm har behövt den här tiden för att besvara riksåklagarens frågor.

Den andra frågan måste jag besvara på följande vis: Den framställning som det handlar om var en framställning om beslag av vissa handlingar, dvs. ett användande av tvångsmedel på begäran av en främmande stat. Regeringens agerande hittills har helt följt den särskilda lag vi har på området, lagen om användning av vissa tvångsmedel. Enligt den skall man genast överlämna frågan till riksåklagaren, och det är vad regeringen har gjort.

Anf. 68 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Jag skulle ändå vilja ha ett förtydligande när det gäller den typ av dokument som regeringen själv skall besluta om, t.ex. de samtalsuppteckningar som jag talade om. Enligt vad jag har fått uppgift om ingår också den typen av dokument i den indiska regeringens begäran. Eftersom regeringen själv fattar beslut om, huruvida man vill lämna över den typen av material, borde man väl i regeringen redan ha funderat över den frågan, om man inte ytterligare vill fördröja den här processen.

Anf. 69 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Regeringen har inte haft anledning att överväga något annat än hanteringen av den framställning som förra året inkom, och den hanteringen sker nu hos riksåklagaren.

Anf. 70 GUDRUN SCHYMAN (v):

Herr talman! Skall jag tolka det så att regeringen över huvud taget inte tänker ta ställning till de delar av den indiska begäran som jag talat om utan helt och hållet överlåta saken till riksåklagaren och därmed undandra sig ett eget ansvar i frågan?

Överläggningen var härmed avslutad.

15 § Svar på fråga 1990/91:489 om möjligheterna att göra närradioprogram under pågående straffverkställighet, m.m.

Anf. 71 Justitieminister LAILA FREIVALDS (s):

Herr talman! Håkan Holmberg har frågat mig om det är tillåtet för en person som dömts till fängelse för hets mot folkgrupp att från fängelset göra nya

radioprogram av det slag som han fällts för och om jag i så fall är beredd att överväga åtgärder för att minska möjligheterna för den fällde att nära nog omedelbart återuppta sin verksamhet i närradion.

Det förbud mot censur som finns i radiolagstiftningen gäller också till förmån för personer som är intagna i kriminalvårdsanstalt. Det är därför inte lagenligt att på grund av innehållet i ett radioprogram som en intagen kan framställa inom anstalten hindra att det offentliggörs.

En enskild person kan emellertid inte få tillstånd att sända i närradio. Det gäller oavsett om han är fri eller intagen i en kriminalvårdsanstalt.

Enligt närradiolagen kan en förbudstid om högst ett år bestämmas när en sammanslutning på grund av yttrandefrihetsbrott fråntas sitt tillstånd att sända närradio. När den tiden har gått ut kan sammanslutningen ansöka om nytt tillstånd. Lagens möjlighet att bestämma en viss tid som skall förflyta innan ett nytt tillstånd kan ges är ett uttryck för en avvägning mellan motstående intressen. Å ena sidan står intresset av skydd mot brott, å den andra intresset av en så vid yttrandefrihet som möjligt.

Utredningen om vissa frågor om närradio har nyligen föreslagit att förbudstiden i fall av bl.a. hets mot folkgrupp skall kunna utsträckas till fem år. Det är ännu för tidigt att säga hur det förslaget kommer att behandlas. Remissbehandlingen avslutades den 1 mars. Frågan övervägs för närvarande inom utbildningsdepartementet.

Anf. 72 HÅKAN HOLMBERG (fp):

Herr talman! Jag får tacka Laila Freivalds för svaret.

Det problem som ligger bakom den fråga som jag här har ställt är mycket betydande och kommer i morgon att debatteras från en annan utgångspunkt med anledning av ett yttrande från kulturutskottet, som har att handlägga närradiofrågor.

Det är också riktigt, som justitieministern påpekar, att frågan om hur lång tid man skall kunna avstänga den som gör sig skyldig till hets mot folkgrupp i närradion för närvarande bereds inom regeringen.

Att frågan har ställts också på det här sättet har sin grund i att ganska många torde ha reagerat med viss bestörtning på informationen, som jag tror har nått ut också till pressen, att den person som det här är fråga om – den ansvarige för närradiosändaren Radio Islam, som har bedrivit den grövsta antisemitiska hets som vi känner till i vårt land sedan kriget – offentligt har lovat att trotsa rättssamhällets bud genom att i sin cell, som han kryper in i i april månad, spela in program som sedan skall sändas i den återupptagna Radio Islam.

Grundproblemet är att man i dag kan stänga av sändare bara i ett år genom beslut i närradionämnden. I detta fall har rättegången, som gick från tingsrätt till hovrätt, dragit ut så långt på tiden att avstängningen var slut när hovrätten väl hade fällt sin dom, och Radio Islam kunde alltså återuppta sin verksamhet. Det finns, vill jag understryka, utomordentligt starka skäl att se över de bestämmelser som gäller hur länge man skall stänga av sändare som ägnar sig åt denna mycket extrema form av rashets, som i det här fallet inte bara är hets mot invandrare i största allmänhet utan också måste beskrivas som rent nazistisk rashets.

Jag vill alltså uppmana justitieministern att använda sitt inflytande för att få en skärpning till stånd.

Överläggningen var härmed avslutad.

16 § Svar på fråga 1990/91:472 om tobaksreklam

Anf. 73 Industriminister RUNE MOLIN (s):

Herr talman! Barbro Westerholm har frågat mig om jag som företrädare för statens ägarintresse i Procordia avser att vidta några åtgärder för att förhindra att koncernen i framtiden på liknande sätt kringgår eller överträder lagens regler mot tobaksreklam.

Vad Barbro Westerholm åsyftar i sin fråga är att Procordia i samband med Vasaloppet skulle ha avvikit från konsumentverkets riktlinjer för marknadsföring av tobaksvaror (KOVFS 1986:2), som bl.a. innebär att reklam för märkesvaror inte får förekomma inom område där sportevenemang som är öppet för allmänheten går av stapeln.

Enligt uppgift från Procordia var företaget huvudsponsor för Vasaloppet. Med detta följde en möjlighet att exponera Procordias eget och flera dotterbolags namn och varumärke bl.a. på skyltar vid startområdet och längs spåret. Svenska Tobaks AB samt dess produkter och varumärken ingår inte i detta sponsorsamarbete och har därför inte exponerats. Enligt vad Procordia uppgett har företaget sålunda inte gjort reklam för någon tobaksvara i samband med Vasaloppet.

Jag utgår från att såväl Procordia som andra företag nu och i framtiden känner sitt ansvar och inte kringgår eller överträder gällande regler mot tobaksreklam.

Anf. 74 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Herr talman! Jag får tacka industriministern för svaret men ändå vill göra några kommentarer.

Att jag har tagit upp frågan beror på det ansvar som jag tycker att staten här ikläder sig: Man har dels ställt upp på WHOs strategi att minska tobaksbruket, dels är man en av huvudägarna i Procordia, som ju omfattar Svenska Tobaks AB. Det är då extra viktigt att man följer de regler som gäller för marknadsföring av tobaksvaror.

Det har väckt berättigat uppseende i sport- och hälsointresserade kretsar att Procordia som huvudsponsor faktiskt har exponerat sina varor. I programmet tar man upp både Blend och Borkum Riff och visar sin snusburk. Det som jag här håller upp är en dålig kopia av programmet.

Jag menar att Procordia här har gått runt lagreglerna om tobaksreklam. Det agerandet stämmer med de riktlinjer som tobaksindustrin genom Infotab har utfärdat om hur man hanterar antitobaksgrupper: Utöver att misskreditera personer som arbetar för att minska rökningen skall man arbeta med annonsering i den form som är möjlig. Det är vad man har gjort här, tycker jag.

Jag utgår, precis som industriministern säger, från att Procordia följer reg-

lerna, och jag kommer att skicka Sören Gyll, Klaus Unger och konsumentverket kopior av protokollet från den här debatten. Därmed är jag nöjd.

Anf. 75 Industriminister RUNE MOLIN (s):

Herr talman! Är det så att man inte har lämnat departementet korrekta uppgifter när vi har frågat utan bedrivit reklam omkring sina produkter är det naturligtvis anmärkningsvärt.

Det kan ju vara så att det Barbro Westerholm visade upp är redaktionella inslag i programmet som Procordia inte är ansvarigt för utan möjligen den ansvarige utgivaren för den produkten. Under alla förhållanden är det så att om man har brutit mot gällande regler skall tillsynsmyndigheten naturligtvis se till att det åtgärdas.

Anf. 76 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Herr talman! Industriministern och jag är uppenbarligen överens om tagen, och det är jag nöjd med.

Överläggningen var härmed avslutad.

17 § Svar på fråga 1990/91:473 om behandlingen av ansökningar om svenskt medborgarskap

Anf. 77 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Statens invandrarverk har infört ett nytt förfarande vid behandling av ansökningar om svenskt medborgarskap i avsikt att förkorta handläggningstiden av dessa ärenden till mellan tre och fyra månader. Mot bakgrund härav har Birgitta Rydle frågat mig vilka åtgärder jag ämnar vidta för att obalansen i behandlingen av ansökningarna om svenskt medborgarskap skall kunna rättas till, eftersom hon tycker att det förefaller egendomligt att nya ansökningar skall behandlas före dem som legat i två år eller längre.

Invandrarverket har under senare år haft en stor ärendetillströmning. Detta gäller både tillstånds- och medborgarskapsärenden. Antalet öppna medborgarskapsärenden var i december 1990 ca 17 000 och väntetiden för inte förtursbehandlade ärenden minst 22 månader.

Enligt vad jag har inhämtat från invandrarverket har verket inrättat en särskild extrastyrka med uppgift att avarbeta äldre ärenden under tiden som ordinarie personal arbetar efter den nya modellen med kortare handläggningstider. Härigenom kommer nya ärenden att handläggas snabbare samtidigt som balansen klaras av inom rimlig tid. Invandrarverket räknar med att ha avarbetat balanserna om drygt ett år.

Anf. 78 BIRGITTA RYDLE (m):

Herr talman! Jag tackar invandrarministern för svaret. Det innehåller precis de uppgifter som jag själv har fått från invandrarverket.

Bakgrunden till min fråga är att en person som har bott i Sverige i 18 år nu, som är gift med en svensk, som har tre barn som är svenska medborgare

och som talar bättre svenska än många infödda svenskar gör ännu inte har fått någon reaktion från invandrarverket, fastän hon lämnade in sin ansökan om svenskt medborgarskap den 26 juni 1989.

Man blir minst sagt upprörd när man får veta att invandrarverket har en balans – låt oss hellre kalla det en obalans – om 17 000 ärenden, av vilka en del är två år gamla eller t.o.m. ännu äldre. Nog borde regeringen kunna visa sin goda vilja och ingripa på något sätt! Ni är väl ändå intresserade av att tillmötesgå önskemålen från dem som vill bli svenska medborgare?

Jag skulle också vilja ställa en fråga med anledning av uppgiften i svaret om att det förekommer förtursbehandling av ärenden: Det står bl.a. i lagparagraferna om svenskt medborgarskap att den som är gift med svensk medborgare på något sätt kan få förtur. Är det riktigt?

Anf. 79 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Jag kan bara konstatera att invandrarverket uppenbarligen självt också tyckt att det har varit oacceptabelt att man har blivit stående med 17 000 ärenden, varav en del är gamla. Det är därför man har infört nya rutiner för de ärenden som kommer in. Det är då viktigt att de ärendena inte blir liggande längst bak i kön. Men man har också inrättat en extra styrka – och naturligtvis också begärt medel för det från regeringen – för att kunna beta av mängden av gamla ärenden. Jag tycker att det visar att invandrarverket också har bedömt att det finns anledning att göra någonting åt det här, säkert på samma grunder som Birgitta Rydle.

Anf. 80 BIRGITTA RYDLE (m):

Herr talman! Det är riktigt att det finns en ny styrka som skall direkthandlägga ärenden när de kommer från polisen. Det skall bli en väntetid på högst fyra månader. Men vilket råd vill invandrarministern ge dem som på det sättet nu verkligen blir förbigångna, dem som nu får vänta till sommaren 1992 på att få sina ansökningar behandlade medan de nya ansökningarna blir klara på fyra månader? Skall de som nu väntat så länge återkalla sin tidigare ansökan och lämna in en ny för att få den direkthandlagd?

Anf. 81 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Återigen: Man inför nya rutiner för att det i fortsättningen inte skall uppstå så här långa väntetider. Då är det självklart att man måste arbeta efter de rutinerna när det gäller de nya ärendena. Men dessutom har man alltså tillsatt en extra styrka som skall arbeta med de gamla ärendena. Jag kan inte förstå annat än att det är det enda sätt som man kan hantera det här på, om man vill göra någonting åt problemet. Det skulle vara helt oacceptabelt, tycker jag, att nu återigen bygga upp nya balanser med de nya ärendena.

Anf. 82 BIRGITTA RYDLE (m):

Herr talman! En rak fråga till invandrarministern: Nog anser väl invandrarministern att det är en skriande orättvisa att de som mycket senare ansökt om svenskt medborgarskap skall få sina ansökningar behandlade före dem som har väntat i två år eller mer?

Anf. 83 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Jag tycker att det vore mycket olyckligt om vi byggde upp nya balanser när man nu har hittat nya rutiner. Jag kan bara försäkra dem som har väntat länge att den extra styrka som nu har satts in är tillsatt enbart för att möta deras berättigade krav att få sin ansökan behandlad så fort som möjligt.

Anf. 84 BIRGITTA RYDLE (m):

Herr talman! Då tycker jag att den extra styrkan skulle göras betydligt större, så att man kunde hinna med att behandla de ärenden som väntar tidigare än senast under sommaren 1992. Jag tycker faktiskt att det är otillständigt av invandrarverket att på det här sättet behandla människor som har bott länge i Sverige och som inget högre önskar än att bli svenska medborgare. Det är otillständigt att låta dem vänta så länge som de får!

Överläggningen var härmed avslutad.

18 § Svar på fråga 1990/91:484 om asyl för personer som förföljs på grund av sin religion

Anf. 85 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Mot bakgrund av ett enskilt ärende har Görel Bohlin frågat mig om det är mer motiverat att låta människor förföljda för sin politiska övertygelse stanna i Sverige än att låta dem som förföljs för sin kristna tro stanna här.

Som Görel Bohlin vet är jag på grund av sekretessbestämmelser förhindrad att närmare gå in på enskilda ärenden här i kammaren.

Utgångspunkten för bedömningen av en asylansökan är FNs flyktingkonvention. Denna ger skydd åt den som befinner sig utanför det land i vilket han är medborgare därför att han känner välgrundad frukan för förföljelse på grund av sin ras, nationalitet, tillhörighet till en viss samhällsgrupp eller på grund av sin religiösa eller politiska uppfattning. Detta finns också inskrivet i utlänningslagen. Någon åtskillnad vid bedömningen av förföljelse på grund av politisk eller religiös övertygelse görs således inte.

Anf. 86 GÖREL BOHLIN (m):

Herr talman! Jag tackar invandrarministern för svaret. Mot bakgrund av ett enskilt ärende vill jag ställa en principiell fråga om den religiösa övertygelsen som grund för asyl. Jag vet att religiös övertygelse kan utgöra grund för beviljande av asylansökan. Detta står inskrivet i lagstiftningen. Frågan är då om de rapporter som kommer om människor som blir förföljda på grund av sin religiösa tro accepteras. Sådana rapporter kommer från Turkiet, och de kommer från Amnesty International och från kyrkorna.

Det enskilda fall som jag tar upp i min fråga rör en familj som kommer från en by som helt och hållet har tömts på kristna invånare. Alla deras släktingar och vänner finns i Sverige. Närboende i andra byar intill har tvingats följa med i religionsundervisning enligt islams lära. Har de på något sätt pro-

testerat, så har de slagits av lärare och av kamrater. Personer förföljs, diskrimineras och har inte tillgång till de arbetsuppgifter som normalt skulle finnas för personer med samma utbildning och samma förmåga. Det förekommer alltså i Turkiet en smygdiskriminering förutom den rena förföljelsen.

Jag skulle gärna vilja höra hur invandrarministern ser på detta. Finns det möjlighet att kontrollera dessa uppgifter, som även jag kan vidarebefordra? Är man i så fall beredd att ompröva ställningstagandena beträffande dessa kristna grupper?

Man kan också se på denna fråga mot bakgrund av den förändring som har skett efter utbrottet av kriget i Mellanöstern. Detta har medfört en allt hårdare attityd gentemot kristna.

Anf. 87 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Jag kan försäkra Görel Bohlin att vi följer utvecklingen på alla områden som rör förföljelse av olika grupper i de länder som våra asylsökande kommer från. Inte minst gäller det de nu diskuterade länderna, eftersom vi har stora grupper asylsökande från länder i Gulfregionen och Mellanöstern.

Till bilden skall självfallet alla typer av förföljelse räknas. Å andra sidan vill jag påpeka att det handlar om förföljelse. Diskriminering som sådan ger inte rätt till asyl i Sverige.

Görel Bohlin bygger sin fråga på ett enskilt ärende, och jag har förståelse för detta. Jag kan tyvärr inte gå in i de enskilda ärendena och argumentera utifrån dem, även om jag ibland från den här talarstolen väldigt gärna skulle vilja göra det.

Anf. 88 GÖREL BOHLIN (m):

Herr talman! Jag tog det enskilda ärendet som ett exempel. Det finns hundratals, tusentals ärenden som kan styrkas av rapporter som kommit genom Amnesty och genom kyrkan.

Det borde i sådana här fall i så fall även finnas en annan orsak till en generös bedömning. Just i det här ärendet är det frågan om en totalt isolerad familj, vars hela släktingskara, vars alla anhöriga redan finns i Sverige. Redan utifrån humanitära synpunkter borde man alltså i större utsträckning kunna göra en generös bedömning.

Anf. 89 Statsrådet MAJ-LIS LÖÖW (s):

Herr talman! Jag skulle på rak arm kunna räkna upp minst tio olika grupper av människor som det bara under det här året från olika ledamöter i kammaren har framförts önskemål om att just de av humanitära skäl skall få en generös bedömning.

Om det huvudsakliga skälet i detta fall, Görel Bohlin, är att hela släkten redan finns i Sverige, skall man enligt min mening ansöka om uppehållstillstånd utifrån de skälen och hänvisa till anknytningen. Men detta gör man i så fall från sitt hemland.

Jag menar dessutom att det faktum att vi nu har så många människor från denna grupp i Sverige ändå tyder på att vi tid efter annan har tagit i beaktande den förföljelse som har skett gentemot gruppen i fråga. Det är ju av

den anledningen det sedan tidigare finns så många av dem här. Bara detta faktum tyder enligt min mening på att vi faktiskt tar hänsyn även till dessa skäl.

Anf. 90 GÖREL BOHLIN (m):

Herr talman! Samtidigt som de svenska reglerna för flyktinginvandring har skärpts har situationen för detta slag av flyktingar förvärrats. Genom att den islamska läran har blivit statsreligion har detta även i mycket hög grad blivit en politisk fråga. Det är väldigt svårt för denna grupp av människor att söka skydd hos statsmakten; de får helt enkelt inte något skydd.

Jag vädjar därför till invandrarministern att göra en annan och generösare bedömning i detta slag av ärende.

Överläggningen var härmed avslutad.

19 § Svar på fråga 1990/91:482 om nya uppgifter för primär- och landstingskommunerna

Anf. 91 Finansminister ALLAN LARSSON (s):

Herr talman! Birger Andersson har frågat mig om jag anser att finansieringen av de för kommunerna kostnadskrävande förslag som läggs fram i olika propositioner är i överensstämmelse med följande citat ur bil. 9 till budgetpropositionen 1991.

Där står bl.a.: "Kommuner och landsting åläggs inte nya uppgifter utan att de samtidigt ges möjlighet att finansiera eventuella nya åtaganden med andra medel än höjda skatter."

I går redovisade jag här i riksdagen min syn på denna fråga med anledning av en interpellation av Åke Wictorsson. Jag anförde då bl.a. att jag anser att de förslag som regeringen lägger fram under budgetåret 1990/91 står i överensstämmelse med det nyss nämnda citatet.

Anf. 92 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret. Bakgrunden till min fråga är att det, i samband med att budgetpropositionen kom till, förekom överläggningar mellan regeringen, finansdepartementet och Svenska kommunförbundet och Landstingsförbundet. Därefter har regeringen lagt fram flera propositioner som innebär kraftigt ökade kommunala kostnader. Detta tror jag att finansministern och jag är överens om.

Jag har träffat många upprörda kommunalpolitiker, som reagerar starkt över att kommunerna får allt större kostnader. Staten vältrar tydligen över det man inte klarar själv när det gäller statens ekonomi. Jag förmodar att även finansministern träffar en hel del kommunalpolitiker.

Jag vill fråga finansministern: Vilka åtaganden gjorde regeringen och vilka löften gav regeringen till Kommunförbundet och Landstingsförbundet i samband med de överläggningar som ägde rum i anslutning till arbetet med budgetpropositionen?

Anf. 93 Finansminister ALLAN LARSSON (s):

Herr talman! Även jag träffar många kommunalpolitiker och har givande diskussioner med dem i frågor som gäller kommunal ekonomi och statens ekonomi. I de överläggningar vi har haft har vi för ledningarna för Kommun- och Landstingsförbundet redovisat de ståndpunkter som finns angivna i budgetpropositionen.

Anf. 94 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag har tillgång till en ledare i Svenska kommunförbundets tidskrift, och jag skall be att få citera ett par rader ur den. Rubriken lyder "Kommuner drabbas hårt av löftesbrott", och artikeln fortsätter:

"Under den korta tid som gått sedan regeringen lovade att inte lägga nya kostnadskrävande uppgifter på kommunerna, har den hunnit komma med en rad förslag, propåer och utspel, som alla försämrar kommunernas ekonomi."

Under en bild av finansministern står vidare: "Skattestopp och tvångsindragningar för kommunerna, men i gengäld inga nya kostnadskrävande uppgifter. Det lovade finansministern i januari. Är löftet redan glömt?"

Jag vill fråga finansministern: Är denna beskrivning helt felaktig?

Anf. 95 Finansminister ALLAN LARSSON (s):

Herr talman! Jag läser många beskrivningar i olika tidskrifter där man presenterar synpunkter på regeringen och finansministern. Det är inte allt som är guld som glimmar. Det tillhör journalisters rättigheter att få vara kritiska, och jag känner inte något behov av att ta på mig all den kritik jag läser i tidningarna.

Jag har i mina svar i går och i dag gjort en samlad bedömning av relationen mellan staten och kommunerna när vi ser till uppgifter, finansiering och de lättnader vi ger i form av exempelvis avreglering. Den linjen tänker jag vidhålla. I den ligger en betydande möjlighet för kommunerna att få ut mer för pengarna.

Jag tror att jag kan känna mig ganska lugn när det gäller redovisningen och utvecklingen av den kommunala ekonomin, i varje fall vad gäller detta och nästa år. Vi återkommer i kompletteringspropositionen med ytterligare uppgifter om detta.

Anf. 96 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Kan jag av finansministerns svar dra den slutsatsen att regeringen inte gjorde några åtaganden eller gav några löften och att den här beskrivningen är helt felaktig? Jag tror givetvis finansministern på hans ord, men jag är ändå litet förvånad över att Kommunförbundets och Landstingsförbundets företrädare så platt lade sig till marken i de överläggningarna.

I finansdepartementets bilaga till budgetpropositionen står att kommuner och landsting skall ges möjlighet att finansiera eventuella nya åtaganden "med andra medel än höjda skatter". Om jag förstår det hela rätt avses med detta effektiviseringar. Är det rätt uppfattat?

Anf. 97 Finansminister ALLAN LARSSON (s):

Herr talman! Svaret är ja.

Anf. 98 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Då vill jag bara fråga: Hur skall kommunerna kunna göra några effektiviseringar i anslutning till propositionen om det särskilda bostadstillägget för pensionärer?

Anf. 99 Finansminister ALLAN LARSSON (s):

Herr talman! Den frågan ligger utöver vad som ingick i behandlingen av budgetpropositionen. Vi har när det gäller den frågan tagit hänsyn till behov som har uppstått, och vi har i den frågan försökt hitta en med hänsyn till statens och kommunernas ansvar rimlig lösning.

Anf. 100 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Detta är en proposition som enligt min uppfattning helt och hållet beror på regeringens skatte- och bostadspolitik. Jag är av den bestämda uppfattningen att regeringen i denna fråga borde ta hela kostnadsansvaret. Det är inte riktigt just av regeringen att överlämna en del av kostnadsansvaret på kommunerna just när det gäller den propositionen.

Däremot kan jag hålla med om att det i vissa andra sammanhang kan vara nödvändigt att kommunerna hjälper till med effektiviseringar av olika slag. Men när det gäller vissa propositioner borde regeringen ta hela kostnadsansvaret. Delar finansministern min uppfattning?

Anf. 101 Finansminister ALLAN LARSSON (s):

Herr talman! Jag tycker att den uppläggning som regeringen har redovisat är rimlig. Propositionen är nu överlämnad till riksdagen, och vi får i debatten med anledning av den tillfälle att argumentera kring detta.

Man skall enligt min uppfattning vara på det klara med att utvecklingen i fråga om bostäderna hänger samman med kostnadsutvecklingen. Det är inte skattereformen utan andra faktorer som ligger bakom. Det finns på den punkten sedan länge en fördelning av kostnadsansvaret mellan kommuner och landsting.

Vi har sagt att vi nu vill se över hela frågan om de kommunala bostadstilläggen, och det kommer att tillsättas en utredning för att hitta en ny uppläggning, så att det i fortsättningen blir fråga om en ny ansvarsfördelning mellan stat och kommuner.

Anf. 102 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! De kommunalpolitiker jag träffar är väl medvetna om att de måste hjälpa till att sanera Sveriges ekonomi, men de är inte beredda att ta hela ansvaret. Jag har här givit exempel på en proposition för vilken enligt min uppfattning staten borde ta hela ansvaret, och jag har i denna fråga samma uppfattning som de kommunalpolitiker som har talat med mig. Jag menar därför att finansministern i fortsättningen bör tänka på att det i fråga om vissa av de propositioner som läggs fram är nödvändigt att staten tar hela kostnadsansvaret.

Anf. 103 Finansminister ALLAN LARSSON (s):

Herr talman! Vi har också här i kammaren ett ansvar för statens finanser och för den samhällsekonomiska balansen. Innan man lovar ut några nya

utgifter skall man ha klart för sig hur dessa skall finansieras. Jag har inte sett några förslag på finansiering av de ökade kostnader som skulle bli följden om man ändrade på den fördelning som regeringen har föreslagit. Detta är enligt min mening ett minimum av ansvar som man bör visa.

Jag tror också att det för kommunernas del är oerhört viktigt att vi återskapar balansen i samhällsekonomin, får ned inflationstakten och därmed åtgärdar det som mest plågar kommunerna. Jag har mycket höga ambitioner när det gäller att varaktigt få ned inflationen så att kommunernas ekonomi kan saneras.

Anf. 104 BIRGER ANDERSSON (c):

Herr talman! Jag skulle vilja rekommendera finansministern att tala litet mer med kommunalpolitiker av olika politisk färg, kanske i synnerhet med finansministerns egna partikamrater, de socialdemokratiska kommunalråden. Många av dem har i den här frågan samma uppfattning som jag.

Överläggningen var härmed avslutad.

20 § Svar på fråga 1990/91:485 om kommunernas ansvar för sysselsättningen

Anf. 105 Arbetsmarknadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Mona Saint Cyr har, med anledning av att jag vid ett besök i Östergötland skulle ha sagt att det är kommunernas ansvar att ordna sysselsättningen då företag läggs ner eller flyttar, frågat mig om detta är en ny policy från regeringens sida.

Låt mig först säga att jag vid mitt besök i Östergötland aldrig har sagt, att det är kommunernas ansvar att ordna sysselsättningen då företag läggs ner eller flyttar. Svaret på frågan är alltså kort och gott nej.

Vid företagsnedläggelser har staten såväl arbetsmarknadspolitiska som regionalpolitiska instrument till sitt förfogande för att söka ordna sysselsättningen. Men att ta fram själva kunskapen om behoven, när det gäller att regionalt bredda basen för en arbetsmarknad och därmed både rädda och öka sysselsättningen på en ort, måste göras regionalt. Samordning mellan olika länsorgan, kommuner, företag och fackliga organisationer måste därför komma till stånd för att bl.a. analysera inom vilka branscher näringslivet kan breddas för att därigenom bli mindre konjunkturkänsligt i framtiden.

Det är naturligtvis utomordentligt viktigt att en i detta sammanhang drabbad kommun är med i en sådan samordning.

Anf. 106 MONA SAINT CYR (m):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret och för klargörandet av att det tydligen inte föreligger någon ny princip när det gäller ansvarsfördelningen mellan kommuner och regering.

Åtskilliga kommunalmän i Östergötland höjde på ögonbrynen i samband med att de blev delaktiga av det här uttalandet. De fick ett intryck av att det var fråga om regeringen på kommunerna och kommunerna på företagen – i

likhet med katten på råttan och råttan på repet-leken. Och det var ju inte särskilt uppmuntrande.

Det blev egentligen inte bättre. Detta är vad som har stått i pressen, och såvitt det har blivit mig rätt berättat – och det tror jag, eftersom jag har fått det från tillförlitligt håll, även från partikamrater till statsrådet – har vad som sades i Norrköpingsstudion sedan upprepats för dem som har blivit arbetslösa i Horn

Det har alltså förekommit i tidningar och i radio. Kommuninvånarna har intygat det, och kommunalrådet gjorde det så sent som i fullmäktigesammanträdet i går kväll. Även på arbetsförmedlingen har man bekräftat detta uttalande. Detta gör att man blir litet förvånad, och det är därför jag har ställt min fråga.

Jag är helt införstådd med att man skall samordna olika insatser mellan länsorgan, kommuner och företag. Men det har framkommit ytterligare ett påstående, och jag kanske kan passa på att kontrollera sanningshalten i det. Statsrådet lär också ha sagt att det i första hand är kommunernas ansvar och att kommunerna sedan skall trycka på företagen, eftersom dessa har det slutliga ansvaret. Det kunde vara intressant att få en kommentar till detta, eftersom man frågar sig vilka instrument kommunerna har för att trycka på företagen.

Anf. 107 Arbetsmarknadsminister MONA SAHLIN (s):

Herr talman! Vid det här besöket i Östergötland hade jag en mycket bra diskussion med många kommunalpolitiker och med företrädare för många fackliga organisationer och företag. Allt som står i tidningarna är inte sant. Jag reagerade också på en artikel i Östgöta Correspondenten där det just sades att lösningen finns i kommunen.

Jag försöker alltid föra diskussioner med kommuner, fackliga organisationer och företag när jag är ute i landet. I den här speciella diskussionen, som jag fortfarande anser var mycket positiv, sade jag att kunskapen om hur Ödeshög eller Horn skall utvecklas finns i Ödeshög resp. Horn. Kommunen, de fackliga organisationerna och företagen skall med hjälp av länsstyrelsen och länsarbetsnämnden söka sig fram till vad man vill utveckla och hur man skall använda de resurser som staten skall ställa till förfogande i enlighet med det ansvar som staten har när det gäller arbetsmarknadspolitiken och regionalpolitiken.

Det är i detta avseende som jag har sett brister på många håll ute i landet. Man har inte något forum och inte heller några former för denna samordning. Man tänker inte tillräckligt på hur man skall kunna bredda arbetsmarknaden i regionen för att bli mindre känslig för svängningar i konjunkturen. Om man är väldigt ensidigt beroende av en sektor och arbetsmarknaden i den sektorn viker, är det farligt, och då drabbar det hårt.

Jag vill att arbetsmarknadspolitiken i ännu högre grad skall kunna hjälpa till att åstadkomma denna breddning. Det tycker jag vi hade mycket bra diskussioner om både i Ödeshög och i det telefonväkteri som Mona Saint Cyr talade om. Det sades inte att Horn självt skall lösa alla sina problem, men vi i Stockholm sitter inte inne med alla lösningar. Regeringen har en del av ansvaret för att se till att det finns resurser, men idéerna och förutsättning-

arna känner man bäst till lokalt. Det trodde jag inte var någon konstig sanning.

Anf. 108 MONA SAINT CYR (m):

Herr talman! I fråga om att trycka på företag har jag personligen dåliga erfarenheter från min hemkommun, Kisa, när det gällde lokaliseringen av postgirots stansfilial en gång i tiden. Då var det staten som lade ned ett stort företag med kvinnlig arbetskraft. Det skedde med fackets benägna bistånd, eftersom facket i Stockholm föredrog att ha jobben där. Det fick till resultat att en mängd unga kvinnor i min lilla kommun förlorade sina arbeten. Det var mycket tragiskt för dessa kvinnor. Inte ens om arbetsgivaren är staten har vi alltså någon garanti för att man handlar rätt. Situationen i Kisa blev mycket svår och brydsam.

Vi har på moderat håll ofta sagt att vi vill att den offentliga sektorn skall ha konkurrens. I min kommun finns de flesta arbetstillfällena just inom den offentliga sektorn – inom hälso- och sjukvården, barnomsorgen och äldreomsorgen. Där skulle det kunna betyda en del om vi fick alternativ till de offentliga monopolen.

Överläggningen var härmed avslutad.

21 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositionerna
1990/91:117 till konstitutionsutskottet
1990/91:136 till näringsutskottet

Motionerna
1990/91:So55–So57 till socialutskottet

22 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Konstitutionsutskottets betänkande 1990/91:KU33

23 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Propositionerna
1990/91:104 Vissa ändringar i reglerna om immunitet och privilegier
1990/91:142 Handel och tjänster på värdepappersmarknaden, m.m.
1990/91:155 Lag om ändring i jordförvärvslagen (1979:230), m.m.

Skrivelse
1990/91:101 ILOs konvention om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder

Konstitutionsutskottets betänkande
1990/91:23 Ersättare för justitieråd och regeringsråd

Trafikutskottets betänkanden
1990/91:TU18 Transportrådet
1990/91:TU20 Luftfartsverkets verksamhet under perioden 1990–1993 m.m.

24 § Anmälan om frågor

Anmäldes att följande frågor framställts

den 25 mars

1990/91:493 av *Jens Eriksson* (m) till industriministern om utvinning av sand m.m. från havsbottnen:

I samband med gränsdragningen i Kattegatt beviljade Sverige tillstånd för två danska företag för att utvinna sand, grus och sten på den svenska kontinentalsockeln i Kattegatt. Detta har förorsakat stora bottenskador under den tid utvinningen pågått och som blir bestående kanske för all framtid.

Dessa företag söker nu genom svenska företag att få fortsätta med utvinningen på svenskt område vid stora Middelgrund.

Har industriministern för avsikt att låta förstörelsen av havsbottnen på svenskt område fortsätta?

1990/91:494 av *Håkan Holmberg* (fp) till miljöministern om en nationalpark vid Färnebofjärden:

Området kring Färnebofjärden i Dalälvens nedre lopp är i dag en orörd biotop med ett unikt djurliv. Här finns bl.a. den utrotningshotade vitryggiga hackspetten, den sällsynta gråspetten, havsörn, lodjur och utter samt ovanliga insekter, svampar och lavar. Få områden kan vara mer lämpade att göra till nationalpark än detta.

Men planerna på att göra området till nationalpark hotas i dag genom att regeringen i sin budgetproposition vill skära bort en femtedel av de 100 milj.kr. som varje år lämnas till naturvårdsverket för markförvärv inom planerade nationalparker och naturreservat. Risken är nu betydande att en större markinlösen som planerades under 1991 inte kan äga rum samt att skogsägare i området ser sig tvungna att börja avverka eftersom de kanske inte får någon ersättning för sin sparade skog.

Situationen är nu mycket oroande. Att, som regeringen gjort, kalla indragningen av medel för en "tillfällig" åtgärd hjälper inte. Det är nu som hotet finns.

Mot bakgrund av det ovan anförda vill jag fråga statsrådet Birgitta Dahl:

Vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta för att i år se till att området vid Färnebofjärden räddas som kommande nationalpark?

25 § Kammaren åtskildes kl. 16.33.

Förhandlingarna leddes av tredje vice talmannen.

Vid protokollet

TOM T:SON THYBLAD

/Gunborg Apelgren

Innehållsförteckning

Tisdagen den 26 mars

1 § Justering av protokoll 1
2 § Avsägelse 1
3 § Svar på fråga 1990/91:477 om fyllnadsinbetalningen av preliminärskatt 1
Statsrådet Erik Åsbrink (s)
Hugo Hegeland (m)
4 § Svar på fråga 1990/91:479 om möjlighet för riksskatteverket att begära förhandsbesked 4
Statsrådet Erik Åsbrink (s)
Knut Wachtmeister (m)
5 § Svar på fråga 1990/91:466 om skolan och arbetslivet 7
Statsrådet Göran Persson (s)
Lars Svensson (s)
6 § Svar på fråga 1990/91:468 om omvårdnadsutbildningen 9
Statsrådet Göran Persson (s)
Ulf Melin (m)
7 § Svar på fråga 1990/91:471 om närradiolagen och enskilda föreningars fasta programtider 12
Utbildningsminister Bengt Göransson (s)
Filip Fridolfsson (m)
8 § Svar på fråga 1990/91:475 om biståndsmyndigheternas fältpersonal 15
Statsrådet Lena Hjelm-Wallén (s)
Alf Wennerfors (m)
9 § Meddelande om svar på interpellation 1990/91:163 17
Statsrådet Lena Hjelm-Wallén (s)
10 § Svar på fråga 1990/91:476 om den tillfälliga föräldrapenningen . 17
Statsrådet Bengt Lindqvist (s)
Barbro Sandberg (fp)
11 § Svar på fråga 1990/91:481 om bilstöd till kortväxta 19
Statsrådet Bengt Lindqvist (s)
Barbro Sandberg (fp)
12 § Svar på fråga 1990/91:492 om rätten till akutvård 22
Socialminister Ingela Thalén (s)
Annika Åhnberg (v)
13 § Meddelande om svar på interpellation 1990/91:160 23
Socialminister Ingela Thalén (s)
14 § Svar på fråga 1990/91:474 om Indiens begäran om rättshjälp i Boforsaffären 24
Justitieminister Laila Freivalds (s)
Gudrun Schyman (v)

15 § Svar på fråga 1990/91:489 om möjligheterna att göra närradioprogram under pågående straffverkställighet, m.m. 25
Justitieminister Laila Freivalds (s)
Håkan Holmberg (fp)
16 § Svar på fråga 1990/91:472 om tobaksreklam 27
Industriminister Rune Molin (s)
Barbro Westerholm (fp)
17 § Svar på fråga 1990/91:473 om behandlingen av ansökningar om svenskt medborgarskap 28
Statsrådet Maj-Lis Lööw (s)
Birgitta Rydle (m)
18 § Svar på fråga 1990/91:484 om asyl för personer som förföljs på grund av sin religion 30
Statsrådet Maj-Lis Lööw (s)
Görel Bohlin (m)
19 § Svar på fråga 1990/91:482 om nya uppgifter för primär- och landstingskommunerna 32
Finansminister Allan Larsson (s)
Birger Andersson (c)
20 § Svar på fråga 1990/91:485 om kommunernas ansvar för sysselsättningen 35
Arbetsmarknadsminister Mona Sahlin (s)
Mona Saint Cyr (m)
21 § Hänvisning av ärenden till utskott 37
22 § Förnyad bordläggning 37
23 § Bordläggning 37
24 § Anmälan om frågor
1990/91:493 av Jens Eriksson (m) om utvinning av sand m.m. från havsbottnen 38
1990/91:494 av Håkan Holmberg (fp) om en nationalpark vid Färnebofjärden 38

gotab 98449, Stockholm 1991